Jordbruks verket

Ogräs
på odlad mark

Ogräs
på odlad mark

REDAKTÖR
Lena Andersson, Jordbruksverket, Jönköping

TEXTER
Bengt Weidow, Skara: sidorna 8-16, 20, 22, 28, 32, 38, 40, 42, 44, 46, 50, 54, 56, 58, 62, 64, 66, 70, 72, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 94, 96, 98, 100, 108, 110, 112, 114, 120, 122, 124, 128, 130, 136, 138, 140, 144,148, 152, 158, 160, 164, 166, 168, 170, 172, 176
Övriga sidor samt bearbetning av samtliga texter
Ann-Marie Dock Gustavsson, Jordbruksverket, Uppsala
Frans Johnson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Kalmar
Leif Johansson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Skara
Per Widén, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Uppsala
Rikard Andersson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Alnarp
Sanja Manduric, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Alnarp
Sara Ragnarsson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Alnarp

FOTO

Biopix	www.biopix.net
EF	Ebba Fogelfors, Ogräsrådgivaren, SLU
FJ	Frans Johnson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Kalmar
FS	Fredrik Stendahl, Borgvik
LaG	Linda af Geijersstam, Växtskyddscentralen Kalmar
LN	Lina Norrlund, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Uppsala
HF	Håkan Fogelfors, Ogräsrådgivaren, SLU
PEL	Per-Erik Larsson, Naturbruksskolan Uddetorp
PW	Per Widén, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Uppsala
RA	Rikard Andersson, Jordbruksverket, Växtskyddscentralen Alnarp
SF	Sara Furenhed, Jordbruksverket, Linköping
VSC	Växtskyddscentralerna, Jordbruksverket
Århus univ.	Århus universitet, Inst. för agroekologi, Danmark

OMSLAGSBILDER
Foton Århus universitet:
åkertistel (blomma), snärjmåra (hjärtblad, tidiga örtblad),
kärrgröe (snärp), svinmålla (hjärtblad, tidiga örtblad)
Foto Per Widén:
renkavle (ax)

Tryckt 2020
BE29
ISBN 91-88264-40-8

Förord

Vad är det för hjärtblad som sticker upp i vetefältet? Kommer det här ogräset att ställa till med något större problem? Hur länge kommer det att finnas livskraftiga frön i jorden?

Det uppstår många frågor om ogräs under odlingssäsongen. Ogräs på odlad mark är tänkt att svara på många av dem. Den fokuserar på identifiering av ogräsen under deras tidiga utveckling. Att identifiera ogräs innan det vuxit sig alltför stort är viktigt för att kunna sätta in rätt ogrässtrategi – och för att odla enligt IPM (integrerat växtskydd).

Ogräs på odlad mark är en ogräsflora med fokus på att bestämma oönskade växter i jordbruksgrödor, frilandsodlingar av grönsaker samt bär- och fruktodlingar. Här beskrivs 64 fröogräs, 15 gräsogräs samt två övriga ogräs. De är utvalda av Jordbruksverkets ogräsexperter som de ogräs som ställer till med mest problem i våra yrkesmässiga odlingar.

Jönköping, augusti 2020
Lena Andersson, redaktör

Kontakt: vaxtskydd@jordbruksverket.se

Mer information, artbestämning av ogräs
(stora och små plantor)

www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/ograsradgivaren/

https://ograsradgivaren.slu.se/page/dokument/Grasfloran-2012.pdf (Gräs i kulturlandskapet)

https://plantevaernonline.dlbr.dk/cp/applications/traitkey.aspx?ID=djf&keyID=4&language=da

Mer information, ogräsbekämpning

www.jordbruksverket.se/kemiskograsbekampning

https://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/jo1111.html (Mekanisk ogräsbekämpning)

https://fou.jordbruksverket.se/ogras/ (Ogräsdatabasen)

Innehåll

FÖRKLARINGAR FAKTA

Vad är ett ogräs? 8

Förklaringar till fakta i boken 9

ÖRTOGRÄS

Amerikansk dunört 18
Baldersbrå 20
Blåklint 22
Brunskära 24
Bägarnattskatta 26
Etternässla 28
Fliknäva 30
Fårtunga 32
Fältveronika 34
Gatkamomill 36
Groblad 38
Gråbo 40
Gullkrage 42
Hampdån 44
Harkål 46
Hårgängel 48
Hästhov 50
Hönsarv 52
Jordrök 54
Kamomill 56
Knölklocka 58
Knölsyska 60
Kornvallmo 62
Korsört 64
Krusskräppa 66
Kålmolke 68
Lomme 70
Maskros 72
Mjuknäva 74
Murgrönsveronika 76
Nattglim 78
Nattskatta 80
Penningört 82
Raps 84
Revormstörel 86
Revsmörblomma 88
Riddarsporre 90
Råttsvans 92
Rödplister 94
Skatnäva 96
Sminkrot 98
Snärjmåra 100
Sommargyllen 102
Strandfräne 104
Ståndsmåra 106

Svinmålla 108
Trampört 110
Trädgårdsveronika 112
Vanlig pilört 114
Vildpersilja 116
Vitblära 118
Våtarv 120
Åkerbinda 122
Åkerförgätmigej 124
Åkerkulla 126
Åkerkårel 128
Åkermolke 130
Åkermynta 132
Åkerrättika 134
Åkersenap 136
Åkerspärgel 138
Åkertistel 140
Åkervinda 142
Åkerviol 144

GRÄSOGRÄS

Engelskt rajgräs och italienskt rajgräs 146
Flyghavre 148
Hönshirs 150
Kvickrot 152
Kärrgröe 154
Kärrkavle 156
Luddlosta 158
Renkavle 160
Råttsvingel 162
Sandlosta 164
Storven 166
Tuvtåtel 168
Vitgröe 170
Åkerven 172

ÖVRIGA OGRÄS

Levermossor 174
Åkerfräken 176

Vad är ett ogräs?

Ogräs är växter, som finns på platser, där vi inte vill att de ska vara. Detta innebär ingen värdering av växten, det är bara det att den växer på fel plats. Ett exempel är raps. På ett rapsfält är naturligtvis rapsplantorna välkomna. Däremot är de inte önskvärda året efter, då lantbrukaren exempelvis odlar vete på samma fält. En rapsplanta på ett vetefält blir då ett ogräs, och vi kallar det för spillraps.

Värderingen av ett ogräs utgörs av faktorer, som

- konkurrensförmåga
- uppförökningstakt
- spridningsförmåga
- groningsmönster
- fröets livslängd

Dessa faktorer avgör tillsammans hur allvarliga hot de olika ogräsen är i odlingen. En del ogräs kan också spela en roll som värdväxt för skadegörare på specifika grödor.

Ogräs kan också ha positiva egenskaper. De kan:

- gynna nyttoinsekter
- ge skydd och födokälla för fältvilt
- bidra allmänt till en större variation och mångfald i odlingslandskapet.

Det är viktigt att inse att det är odlingssystemet som avgör vilken ogräsflora fältet kommer att ha.

Förklaringar till fakta i boken

Växtnamn, svenska och vetenskapliga

De svenska växtnamnen har ibland synonymer, som också används. I vissa fall är de medtagna inom parentes.

Likväl finns det ibland flera vetenskapliga namn. EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) namnger vilka namn som då rekommenderas att användas i första hand. I denna bok har de råden följts. Då de varit motiverat finns även andra använda vetenskapliga namn med inom parentes.

Förekomst och betydelse

Uppgifterna i denna bok om ogräsens förekomst är inte exakta. För det mesta anges den med landsdelarna Götaland, Svealand och Norrland. Ibland specificeras exempelvis Norrlands kustland, Mälardalen eller södra Sverige.

Här uppges också för vilka slags odlingar som de olika ogräsen är problematiska. Även vilka jordar som gynnar olika ogräs tas upp. I de fall som ogräsarten är giftig för betande djur noteras detta.

Biologi

Ogräsens livslängd

Ogräs kan efter sin livsrytm delas in i sommarannueller, vinterannueller, bienner och perenner:

- *Sommarannuellernas* frön gror till största delen på våren. Plantorna växer upp, blommar och sätter frö under vegetationsperioden. Därefter dör de. Sådana ogräsarter övervintrar enbart som frön.
- *Vinterannuellernas* frön gror på hösten och de övervintrar som små plantor, ofta i form av bladrosetter. På våren växer de vidare, blommar och sätter frö. Många arter är både sommar- och vinterannuella, ibland med betoning på det ena eller det andra. Sådana arter är långsiktigt

mer svårbekämpade eftersom de har samma livsrytm som både vår- och höstsådda grödor.

- *Bienna* ogräs är tvååriga. Första året bygger de bladmassa och rötter och andra året blommar plantan, sätter frön och dör. Bienna ogräs är främst vårgroende.
- *Perenna* ogräs är fleråriga. De blommar och sätter frö år efter år. Spridningen kan ske både med frön och med vegetativa organ, som underjordiska stammar och rötter.

Frönas groningsförmåga

Uppgifter för hur länge frön från olika arter kan behålla sin groningsförmåga i marken varierar och ska inte ses som några absoluta tidsangivelser. Många olika faktorer spelar in, som jord, markfuktighet, temperatur och på vilket djup fröna ligger. Ta uppgifterna i denna bok som en ungefärlig tidsuppgift och som en vägledning kring hur långvarig en ogrässtrategi behöver vara. Arter som har frön med kort groningsförmåga (några år) går förhållandevis lätt att hantera med exempelvis ändringar i växtföljden. Om groningsförmågan i odlad jord är fem år, eller längre, behövs mer uthålliga åtgärder för att minska mängden frö i jorden.

Kännetecken

En- och tvåhjärtbladiga växter

De blad som först utvecklas hos en växt är hjärtbladen. De lever ofta en kort tid och avviker i form från de blad som bildas senare. Enhjärtbladiga växter utvecklar endast ett hjärtblad, tvåhjärtbladiga utvecklar två hjärtblad. Gräs är enhjärtbladiga medan örter är tvåhjärtbladiga växter.

Enhjärtbladig växt *Tvåhjärtbladig växt*

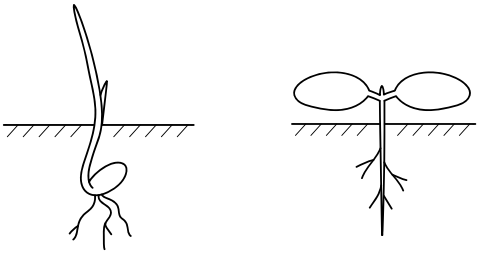

Örtblad

Örtbladens längd i denna bok syftar till de allra första örtbladen som kommer efter att hjärtbladen utvecklats. Det är bladskivornas längd (exklusive bladskaft) som anges.

Växternas stam

Växterna utvecklar en stam ovanför jorden och ibland även under. Om stammen ovan jord är mjuk och saftig kallas den för en stjälk. När stjälken saknar blad och endast bär blommor kallas den för stängel. Gräsens stjälkar är ihåliga och kallas för strån. Ovanjordiska stammar, stoloner, som ligger ned kallas för stamutlöpare. Från dem kan rötter, samt nya skott, utvecklas. Samma sak sker från underjordiska stammar, som även kallas för rhizomer.

Rotsystem

Tvåhjärtbladiga växter har en huvudrot. Den är i varierande grad uppsvälld och näringslagrande och kallas då för pålrot. En huvudrot som är påfallande kort och kraftig kallas för rotstock. Från huvudroten utvecklas ett varierande antal birötter. En del växter kan sprida sig via rötterna med horisontella rotutlöpare. Hos enhjärtbladiga växter ersätts på ett tidigt stadium de först utvecklade fröröttera av adventivrötter. De utvecklas från nedre delen av stammen.

Bladställningar

Bladen kan inbördes vara olika placerade på stammen:

- Rosettställda blad är placerade i en rosett vid marken.
- Kransställda blad är placerade i en eller flera kransar utmed stammen.
- Motsatta blad är placerade två och två mitt emot varandra utmed stammen.

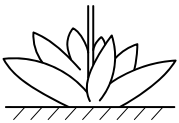

Rosettställda

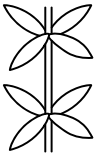

Kransställda

Motsatta

Bladformer

Bladens form är viktig för att kunna bestämma ogräsarterna rätt i groddplantstadiet. Här följer en beskrivning av de vanligaste bladformerna:

Bladformer

Trådlika blad är mycket långa och rundade som en tråd.

Linjära blad är mycket långa med raka, parallella sidor.

Lansettlika blad är 3–4 gånger längre än breda.

Elliptiska blad är ungefär dubbelt så långa som breda. De avsmalnar jämnt både mot bladspets och mot bladbas.

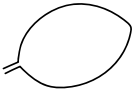

Ovala blad är 1 ½–2 gånger längre än breda och har rundad bladspets och bladbas.

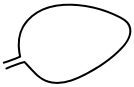

Äggrunda blad är 1 ½–2 gånger längre än breda med största bredden närmast bladbasen.

Omvänt äggrunda blad är 1 ½–2 gånger längre än breda med största bredden närmast bladspetsen.

Tunglika blad är relativt långa, bredast närmast bladspetsen och jämnt avsmalnande mot bladbasen.

Spadlika blad påminner i sin yttre kontur om en spade.

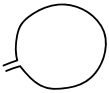

Runda blad är nästan cirkulära.

Njurlika blad är bredare än de är långa med en brett avrundad bladspets.

Bladbaser och bladspetsar

En bladbas kan vara:

Hjärtlik

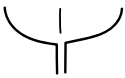

Tvär

Jämnt avsmalnande

En bladspets kan vara:

Trubbig

Spetsig

Uddspetsig

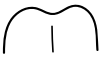

Urnupen

Bladskivor

Bladskivan kan bestå av ett eller flera blad.

Helt blad: Bladskivan består av ett enda blad med bladkanter som kan se ut på olika sätt.

Parflikigt: Bladskivan har symmetriskt djupa inskärningar utmed båda bladkanterna.

Dubbelt parflikigt: Parflikigheten når till mittnerven, samtidigt som de enskilda flikarna i sin tur är parflikiga.

Parbladigt: Bladskivan består av parvis sammansatta blad.

Parflikigt

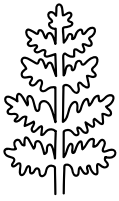

Dubbelt parflikigt

Bladkanter

Bladkanternas utformning är ett viktigt karaktärsdrag vid identifiering.

Bladkanter

Helbräddade blad har inga inskärningar.

Bukttandade blad har oregelbundet bågformade inskärningar.

Tandade blad har mer eller mindre spetsiga tänder.

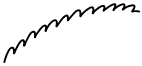

Sågade blad påminner om tänderna på en såg.

Naggade blad har spetsiga inskärningar och däremellan bågformade kanter.

Vågiga och krusiga blad har bågformiga kanter utan några skarpa hörn.

Bladnervatur

Bladskivans bladnerver kan dels framträda olika, dels vara utformade på olika sätt.

Bladnervatur

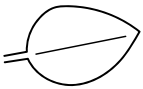

Mittnerv: Hos vissa bladtyper är mittnerven den enda tydligt synliga nerven.

Parallellnervigt: De synliga bladnerverna utgår från samma punkt vid bladbasen och löper parallellt utmed bladskivan.

Bågnervigt: Från mittnerven går mindre bladnerver i bågar över bladytan.

Fjädernervigt: Från mittnerven går mindre bladnerver rakt, eller svagt böjda, över bladytan.

Blomställningar

Blommorna sitter antingen ensamma i skottspetsarna eller så är de samlade i grupper.

Blomställningar

Ax: På en lång huvudaxel sitter blommor som saknar skaft. Många gräsarter har små blommor samlade i småax. Sådana småax är i sin tur samlade till större ax. Om småaxen i blomställningen har skaft kallas blomställningen för vippa.

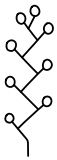

Knippe: Blommorna sitter utmed en sicksackformad huvudaxel som avslutas med en toppblomma. Tillväxten sker genom att växten efter hand bildar sidoaxlar.

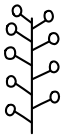

Klase: Blommorna sitter på skaft på en lång huvudaxel.

Blomkorg: Blommorna sitter på en platt, utbredd huvudaxel.

Flock: Huvudaxeln är kort med blommor som sitter på skaft. Blommorna utgår från nästan samma punkt.

Strå och blad hos gräs

Hos gräs har bladskivans anslutning till stråret en särskild utformning. På det ställe där denna övergår till en bladslida som omsluter stråret finns det ibland mer eller mindre tydliga bladöron. Mellan bladslidan och bladskivan finns hos vissa gräs en hinnlik, utdragen bildning som kallas för snärp.

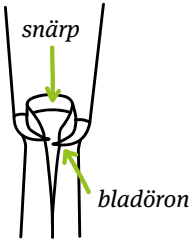

Förväxlingsrisk

Det är inte alltid helt lätt att artbestämma ogräs i tidiga stadier. Under denna rubrik tar vi upp vilka ogräs som kan förväxlas och anger karaktärer som särskiljer dem åt. Ibland är det svårt att hitta några olikheter och då saknas sådana uppgifter.

Amerikansk dunört *Epilobium ciliatum*

(syn. *E. adenocaulon*)

Familj: Dunörtsväxter, *Onagraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i stort sett i hela landet. Ger sällan problem i spannmålsodlingar men kan ge stora problem i perenna odlingar, som bär och frukt. Ställer inte specifika krav på jordmånen men föredrar väldränerade jordar.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juli till augusti. Sprids och förökas med frö samt med utlöpare från jordstammen.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 2–3 mm långa, avlångt ovala, helbräddade, glatta, med korta bladskaft.

Örtblad: 3–7 mm långa, avlångt ovala, vasstandade, nästan utan bladskaft. Bladen sitter motsatta.

Fullbildad: 30–120 cm hög stjälk, som är något kantig och rikt grenad. De blekrosa blommorna är små och sitter i greniga och rikblommande blomställningar.

Rotsystem: Jordstam.

FÖRVÄXLINGSRISK

- vit dunört

Foto: Biopix

Baldersbrå *Tripleurospermum inodorum*

*(*syn. *Matricaria perforata)*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Vanligt förekommande i hela landet. I alla slags grödor. Mycket besvärlig i radsådda grönsaker, betor och frövallar samt besvärlig i jordgubbar och höstsådda grödor. Speciellt problematisk i ekologiska odlingar. Konkurrenskraftig. Trivs bäst i näringsrik jord.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i maj till oktober. Sprids och förökas med frö. Har en stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år. Fröna är beroende av ljus för att gro.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–6 mm långa, ovala till tunglika med trubbiga bladtoppar, helbräddade, saknar bladskaft. Bladytorna är glatta, nervaturen är inte synlig.

Örtblad: 7–15 mm långa, glatta. Första och andra bladet är enkelt parflikigt med lika långa topp- och sidoflikar. Det tredje bladet och följande blad är vanligtvis dubbelt parflikiga med lansettlika, helbräddade och spetsiga till uddspetsiga bladflikar.

Fullbildad: Upprätt, 30–100 cm hög med kal, ofta grenig stjälk. Blomkorgarna, cirka 40 mm breda, har gula diskblommor och vita strålblommor.

Rotsystem: En starkt grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- gråbo, har håriga örtblad, sidan 40
- gullkrage, örtbladen har en blågrön, vaxaktig beläggning, sidan 42
- kamomill, örtbladen har en toppflik som är längre än sidoflikarna, sidan 56
- åkerkulla, runda till tunglikt ovala hjärtblad, glest håriga örtblad, sidan 126

Foto: Århus univ.

Blåklint *Cyanus segetum* (syn. *Centaurea cyanus*)

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet men är vanligast i södra och mellersta Sverige. Kan bli ett besvärligt ogräs främst i höstsådda grödor och i ekologiska odlingar. Svårbekämpad och kan ge stora skördeförluster. Konkurrenskraftig. Trivs bäst på näringsrik, lätt mineraljord. Torktålig.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 10–15 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, har små bladskaft.

Örtblad: 22–30 mm långa, lansettlika. Är gråluddiga (spindelvävshåriga), främst på undersidan. Bladen är glest tandade med brunsvarta tandspetsar, avsmalnar jämnt mot bladbasen. Bladen utvecklas parvis.

Fullbildad: Upprätt, 20–80 cm hög stjälk, som är hårig och grenig. Blomkorgarna är cirka 40 mm och har en klarblå blomma.

Rotsystem: En kraftig, starkt grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Århus univ.

Brunskära *Bidens tripartita*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Vanlig lokalt i södra och mellersta Sverige, dock inte på Öland och Gotland. Besvärlig framförallt i vårsådda grödor, exempelvis betor. Ökande problem i radsådda grönsaker. Kan bli mycket problematisk i enskilda fält. Trivs bäst på sur, kväverik, våt till fuktig och mullrik jord.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–18 mm långa, ovala, helbräddade, trubbiga i toppen, glatta. Kilformade bladbaser.

Örtblad: 10–25 mm långa, äggrunda till ovalt lansettlika, helbräddade. Blir senare tre- till flerflikiga och tandade med kilformade till runda bladbaser. Parvisa blad, glest håriga till glatta.

Fullbildad: Upprätt, starkt grenad, brunaktig stjälk, 20–70 cm hög. Gula, 1–2 cm breda blomkorgar som saknar kantblommor.

Rotsystem: Grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Århus univ.

Bägarnattskatta *Solanum physalifolium*

Familj: Potatisväxter, *Solanaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Vanlig i Skåne, Blekinge, Öland, Gotland och östra Småland. Vanligast i odlingar av potatis och grönsaker. Där den förekommer i radsådda grönsaker är den mycket problematisk. Trivs bäst på näringsrik jord. Hela plantan är giftig. Speciellt är de omogna, gröna bären giftiga.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Har stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–14 mm långa, kilformade, helbräddade, med bladskaft. Bladspetsarna är uddspetsiga. Bladens undersidor är håriga medan ovansidorna är glatta.

Örtblad: 10–20 mm långa, ovala till äggrunda, helbräddade till grovt tandade, glest håriga.

Fullbildad: Utbrett växtsätt, trind, sparsamt grenig, utspärrat hårig stjälk, 10–40 cm hög. Ljusgröna blad med långa, mjuka glandelhår. Vita och gula blommor, som påminner om potatisblommor. De gröna eller brunaktiga bären är 6–10 mm långa. Foder 3–4,5 mm, växer efter blomning och täcker till sist större delen av bären.

Rotsystem: Kort, ogrenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- nattskatta, kal stjälk, mörkgröna blad, foder täcker mindre del av bäret, sidan 80

Foto: FJ

Etternässla *Urtica urens*

Familj: Nässelväxter, *Urticaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland och Svealand samt lokalt i Norrland. Kan vara besvärlig i fruktodling när den fått växa sig hög, samt i jordgubbsodling. Mycket besvärlig i planterade grönsaker. Inte särskilt konkurrenskraftig. Trivs bäst på näringsrik jord.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–6 mm långa, ovala, helbräddade, håriga. Bladspetsarna är urnupna.

Örtblad: 12–15 mm långa, brett äggrunda och tätt håriga. Enstaka hår är brännhår. Bladkanterna är grovt sågade.

Fullbildad: Upprätt, hårig stjälk, 10–60 cm hög. De grönaktiga, oansenliga blommorna, ca 1 mm långa, sitter i knippen i bladvecken

Rotsystem: Grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- brännässla, inte så kompakt planta, nästan helt runda hjärtblad, ej så grovt sågtandade blad

Foto: Århus univ.

Fliknäva *Geranium dissectum*

Familj: Näveväxter, *Geraniaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer huvudsakligen i Götaland och Svealand, främst i kustnära områden. Förekommer i alla slags grödor. Trivs bäst på torr, näringsrik sandjord.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Ibland tvåårig. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–8 mm långa, asymmetriskt njurlika, helbräddade, håriga.

Örtblad: 8–17 mm långa. Rosettbladen är rundade och handflikiga. Bladen längre upp på stjälken har djupt inskurna flikar. Bladflikarna är tredelade.

Fullbildad: 10–60 cm hög och hårig på stjälkar och blad. Rödvioletta blommor, 5–10 mm breda och med urnupna kronblad.

Rotsystem: Kraftig och grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- mjuknäva, sidan 74, och sparvnäva, stjälkar under bladen tätt håriga, hjärt- och örtblad mindre

Foto: Biopix

Fårtunga (syn. rast) *Anchusa arvensis*

Familj: Strävbladiga, *Boraginaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i södra Sverige. Vanlig i vårsådda grödor. Sällan något problem i spannmål eller raps men kan ge skördeförluster i betor. Trivs bäst på näringsrik sandjord.

BIOLOGI

Huvudsakligen sommarannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år. Upp till 75 procent av fröna tappar sin groningsförmåga varje år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 12–20 mm långa, avlångt ovala, helbräddade, saknar bladskaft. Bladöversidorna är tätt borsthåriga med håren placerade på små förhöjningar. Undersidorna är glatta.

Örtblad: 20–30 mm långa, helbräddade, bladöversidorna är tätt borsthåriga med håren placerade på små förhöjningar. De första bladen är ovala, de senare mer lansettlika. Bladskivan har en mycket tydlig mittnerv.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 15–40 cm hög. Hela växten är sträv och hårig. De ljusblå blommorna är 4–6 mm breda och sitter i klasar i stjälkarnas topp.

Rotsystem: Pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- sminkrot, har tydliga bladnerver på hjärtblad, sidan 98
- åkerförgätmigej, har mindre hjärt- och örtblad, sidan 124

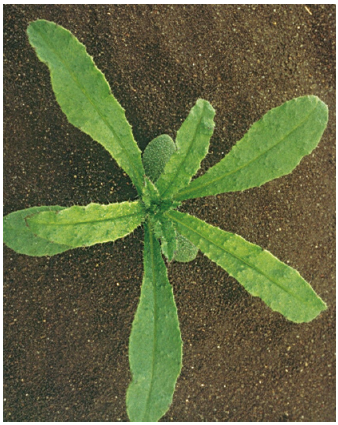

Foto: Århus univ.

Fältveronika *Veronica arvensis*

Familj: Lejongapsväxter, *Scrophulariaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i södra och mellersta Sverige, upp till Värmland och Uppland. Konkurrenssvag, men kan vid riklig förekomst vara besvärlig i höstsäd, höstraps, betor och jordgubbar. Växer bäst i luckra, sandiga jordar samt i jordar med mycket mo eller mjäla.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i april till fram på hösten. Vårgroende frön gror tidigt. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: Mycket små, 2–5 mm långa, breda, trekantiga med rundade spetsar, med korta, håriga bladskaft. Bladnerverna är otydliga.

Örtblad: 15–20 mm långa, finhåriga, parvis motsatta, utan tydliga bladnerver. De lägre bladen är kortskaftade med bred, trekantigt äggrund form, parallella bladnerver och sågtandad kant. Övre bladen är allt mer lansettlika och oskaftade.

Fullbildad: Låg planta, upp till 25 cm. Blommar med mycket små, blå blommor som sitter i långsträckta klasar på upprätta stjälkar.

Rotsystem: Fint förgrenat, ytligt rotsystem.

FÖRVÄXLINGSRISK

- trädgårdsveronika, något större hjärtblad, bladnerver synliga på bladens undersidor, övre örtblad äggrunda, sidan 112
- vårveronika, har mer nedliggande stjälk
- åkerveronika, har mer nedliggande stjälk

Foto: Århus univ.

Gatkamomill *Matricaria discoidea*
(syn. *M. matricarioides*)
Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE
Vanlig i hela landet. Problematisk i odlingar av jordgubbar och frukt. Klarar av att växa i torra, magra jordar. Mycket tramptålig.

BIOLOGI
Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frön, som gror under hela vegetationsperioden. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN
Hjärtblad: 2–4 mm långa, ovala, med släta kanter, otydliga bladnerver, saknar bladskaft.

Örtblad: 10–50 mm långa, 5–20 mm breda. De två första örtbladen är lansettlika och oftast med en eller två tandformade flikar ungefär mitt på bladet. Följande blad är enkelt eller dubbelt parflikiga.

Fullbildad: Lågväxt, upp till 20 cm hög. Huvudstjälken och blomstjälkarna är fårade. Blomkorgarna är omkring en halv centimeter breda, toppiga och består av gula till gröngula diskblommor omgivna av små, vita skyddsblad. Kantblommor (kronblad) saknas. Hela växten doftar aromatiskt om man mosar den (kamomilldoft).

Rotsystem: Förgrenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK
- baldersbrå-arter, saknar den typiska kamomilldoften
- kamomill (innan blomning), sidan 56

Foto: Århus univ.

Groblad *Plantago major*

Familj: Grobladsväxter, *Plantaginaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Arten har ingen större betydelse som ogräs men är värdväxt för röd äpplebladlus, som är ett problem i fruktodling. Vanlig på packad mark, som fältvägar, trampad mark och gamla vallar. Förekommer på alla slags jordar.

BIOLOGI

Flerårig. Sprids och förökas, i första hand, med frön som oftast är vårgroende. Plantorna blommar följande år från juni till september och lever sedan som perenner. Producerar upp till två tusen frön per planta.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–6 mm långa, avlånga till lansettformade, helbräddade, glatta, med bladskaft. På bladens undersidor syns mittnerverna tydligt.

Örtblad: 10–18 mm långa, ovala till äggformade, helbräddade eller med svagt ojämna bladkanter, mycket glest håriga. Bladnerverna har tydlig bågform.

Fullbildad: Rosettställda blad. Den upprätta stängeln är 10–14 cm hög. De oansenliga blommorna är gulbruna, 1–2 mm breda och sitter i avlånga ax.

Rotsystem: Mycket kort rotstock med många birötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- korsört, har sågade blad, sidan 64
- krusskräppa, har större blad, sidan 66

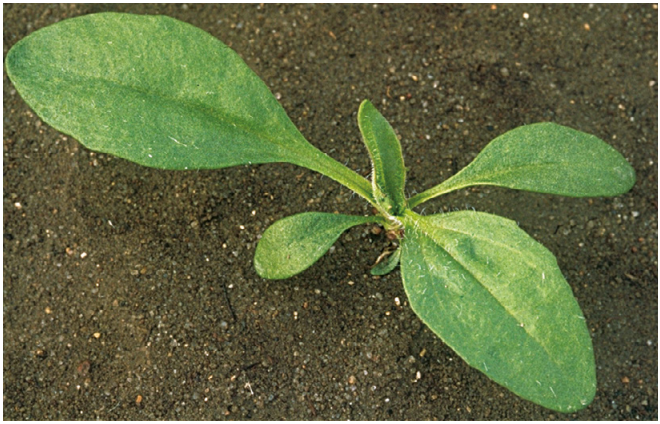

Foto: Århus univ.

Gråbo *Artemisia vulgaris*

Familj: Korgblommiga, *Asteracea*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanlig i fleråriga vallar. Upplevs som konkurrensstark och svårbekämpad i odlingssystem med reducerad bearbetning och stor andel vårsådda grödor. Trivs bäst på näringsrik jord.

BIOLOGI

Flerårig. Sprids och förökas med rotdelar samt med frön, som gror under vår och höst. Plantan blommar året efter, i juli till september, och utvecklar sedan en platsbunden, perenn planta. Fröproduktionen är stor, men fröna sprids inte med vinden. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: Cirka 4 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, saknar bladskaft.

Örtblad: 8–12 mm långa, svagt vit- eller gråulliga. De båda första bladen är ovala och svagt tandade. Följande blad är dubbelt parflikiga med spetsiga flikar. Bladen utvecklas parvis.

Fullbildad: Upprätt, grenig stjälk, 60–120 cm hög. De enskilda, rödbruna blomkorgarna är cirka 3 mm breda. De är samlade i större, yviga blomställningar i toppen av stjälken.

Rotsystem: Kraftig, starkt förgrenad pålrot med rötter som kan sträcka sig flera decimeter djupt.

FÖRVÄXLINGSRISK

- baldersbrå, glatta örtblad, sidan 20
- gullkrage, glatta örtblad, sidan 42
- kamomill, glatta örtblad, sidan 56

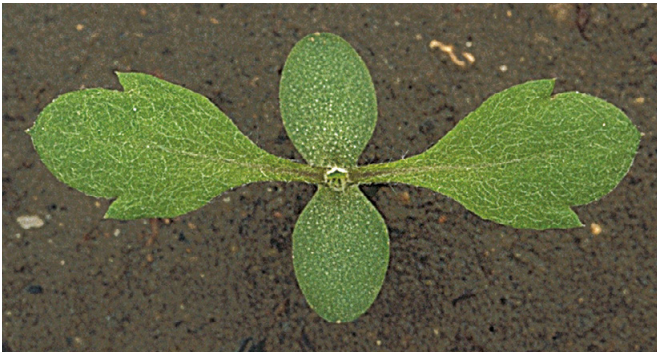

Foto: Århus univ.

Gullkrage *Glebionis segetum*
(syn. *Chrysanthemum segetum*)
Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Lokalt allmän i Skåne, Blekinge, Halland och Bohuslän, mindre allmän i övriga Götaland och Svealand. I vårsådda grödor. Är ett skördenedsättande och konkurrenskraftigt ogräs. Trivs bäst på lätt, näringsrik, kalkfattig mineraljord.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juni till augusti. Sprids och förökas med frö.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–7 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, saknar bladskaft.

Örtblad: 15–35 mm långa, vanligen glatta. De två första bladen är grovt tandade eller parflikiga. De följande bladen är parflikiga och tunglika. De har en vaxartad, blågrå beläggning.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 15–50 cm hög, oftast grenad, saftig. De gula blomkorgarna är 35–60 mm breda.

Rotsystem: Kort pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- baldersbrå, saknar blågrå, vaxartad beläggning, sidan 20
- gråbo, håriga örtblad, sidan 40
- kamomill, saknar blågrå, vaxartad beläggning, sidan 56

Foto: Århus univ.

Hampdån *Galeopsis speciosa*

Familj: Kransblommiga, *Lamiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligast i vårsådda grödor. Kan vara ett mycket konkurrenskraftigt ogräs, speciellt på mulljordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till augusti. Sprids och förökas med frö. Fröna gror tidigt på våren vid låga temperaturer. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–15 mm långa, ovala, helbräddade, något håriga vid bladbasen, med bladskaft. Pillik bladbas och vanligen svagt urnupen bladspets.

Örtblad: 18–30 mm långa, utdraget äggrunda, håriga. Bladkanterna är sågade. Tydligt fjädernerviga.

Fullbildad: Upprätt, 20–80 cm hög, grovt hårig, fyrkantig, grenad stjälk. Plantan blir ofta kraftig. Blomkronorna, 25–35 mm breda, är gula med violett färg på underläppen.

Rotsystem: Kort, något grenig, pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- andra dånarter (tidiga stadier), exempelvis pip- och toppdån
- rödplister, mindre hjärt- och örtblad, annorlunda flikar på hjärtbladens bas, sidan 94

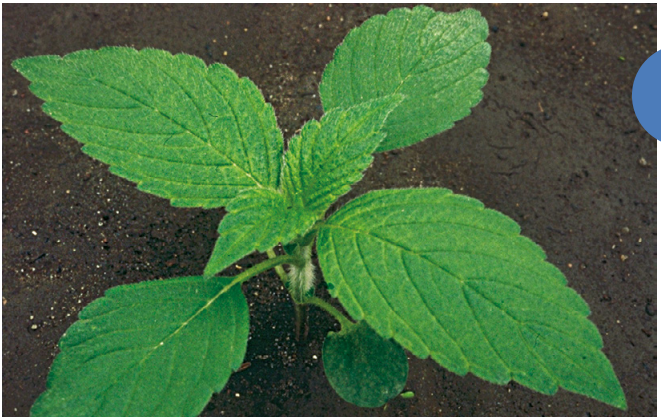

Foto: Århus univ.

Harkål *Lapsana communis*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i stora delar av Sverige upp till Norrlandskusten och områdesvis även i Norrlands inland. Särskilt vanlig i höstsådda grödor och i förstaårsvallar. Kan vara svår att rensa bort i fröodlingar. Trivs bäst på lättare kalk- och näringsrika jordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Sprids och förökas med frö som gror sent på hösten, alternativt tidigt på våren. Blommar i juli till september. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–9 mm långa, ovala, helbräddade, glatta eller håriga, med vingade bladskaft. Tydliga mittnerver. Bladspetsarna är trubbiga till svagt urnupna.

Örtblad: 12–15 mm långa, nästan runda, glest tandade, håriga, med vingade bladskaft. De fjädernerviga bladskivorna har en inknipning vid basen. Bladen framkommer ett i taget.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 20–120 cm hög, spinkig och rikt grenad. Stjälken är hårig på nedre delen men kal upptill. Nedre blad med tydligt bukttandade ändflikar samt ett fåtal parflikar. Övre blad hela och glest tandade. De blekgula blomkorgarna är cirka 10 mm breda.

Rotsystem: Något grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

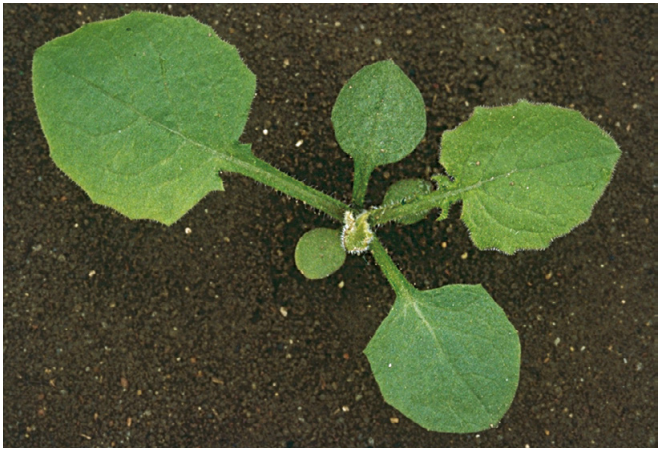

Foto: Århus univ.

Hårgängel *Galinsoga quadriradiata*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i södra och mellersta Sverige, ganska vanlig i Skåne, mer sporadisk ju längre norrut man kommer. Är under spridning. Kan vara problematisk i radsådda grönsaker. Trivs bäst på näringsrika jordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Har en stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–6 mm långa, äggrunda till nästan runda, helbräddade, svagt urnupna eller tvära bladtoppar, bladbaser runda till tvära. Blad och bladskaft är glatta eller glest håriga.

Örtblad: 6–14 mm långa, äggrunda, helbräddade eller svagt tandade med spetsiga bladtoppar. Håriga, framförallt längs mittnerver, bladkanter och bladskaft. Bladen bildas parvis.

Fullbildad: Upprätt, grenig stjälk, 10–50 cm hög, med långa, vita utstående hår nertill. Grovt sågade, ganska breda blad. Små, vita, till gula blomkorgar på långa, körtelhåriga skaft.

Rotsystem: Trådlika rötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- gängel, håriga till glatta stjälkar, tilltryckta blomkorgskaft

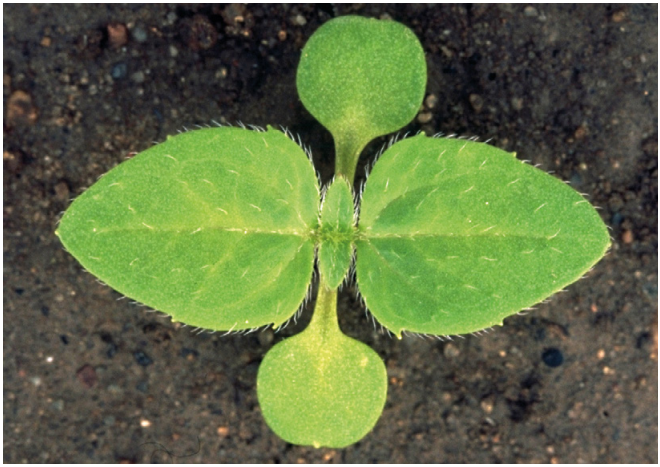

Foto: Århus univ.

Hästhov *Tussilago farfara*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Sprids främst med rotutlöpare. I alla slags grödor. När den etablerat sig, med sitt stora rotsystem, kan den ge stora skördeförluster. Kan vara besvärlig i odlingar av jordgubbar. Speciellt problematisk i ekologiska odlingar. Konkurrenssvag. Trivs på fuktiga, näringsrika och leriga jordar. Hela plantan är giftig. Ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i februari till maj. Sprids och förökas framförallt med utlöpare från jordstammar men även med vindspridda frön som gror under försommaren. Frönas groningsförmåga i odlad jord är sällan längre än ett år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–10 mm långa, lansettformade, helbräddade, glatta, med korta bladskaft.

Örtblad: 12–18 mm långa, ovala till brett äggrunda, nästan glatta eller svagt ullhåriga. Bladbaserna är till en början tvära och blir så småningom hjärtlika. Bladkanterna är först glest tandade, senare bukttandade.

Fullbildad: De stora bladen sitter samlade i en rosett. På våren, innan bladen syns, kommer fjälliga, 15–20 cm höga blomstjälkar med gula korgblommor, ca 25 mm breda.

Rotsystem: Mycket greniga jordstammar som breder ut sig i täta bestånd ner till 50 cm djup.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

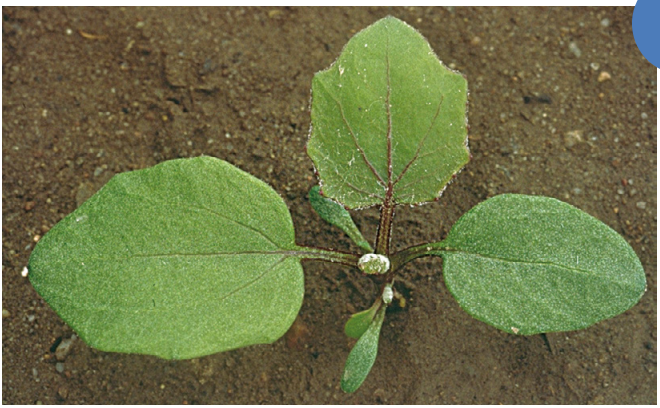

Foto: Århus univ.

Hönsarv *Cerastium fontanum*

Familj: Nejlikväxter, *Caryophyllaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Mycket vanlig i hela landet. Främst i odlingar av höstvete, jordgubbar, frukt och planterade grönsaker, sällan i vårsäd eller rotfrukter. I jordgubbsodlingar växer den in i samma utrymme som plantorna. Konkurrenssvag, men svår att rensa bort från småfröiga gräsarter vid vallfröodling. Trivs bäst på lätt, kalkrik jord.

BIOLOGI

Flerårig. Börjar blomma i april till maj och blomningen pågår fram till hösten. Sprids och förökas med frö samt genom att nedliggande sidoskott utvecklar rötter. Gror under hela odlingssäsongen med vår- och hösttoppar. Frönas livslängd i jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 2–7 mm långa, 1–2 mm breda, ovala, med korta bladskaft, otydliga mittnerver.

Örtblad: 8–25 mm långa, 3–12 mm breda, håriga, sitter parvist och har släta kanter. De nedre bladen är äggformade med korta bladskaft. De övre är mer ovala till elliptiska, med tydlig mittnerv och saknar bladskaft.

Fullbildad: Bildar tuvor, cirka 30 cm höga. Kan ha såväl nedliggande som upprätta stjälkar täckta med både långa, utstående och korta, tilltryckta hår samt ibland även med körtelhår. De små, vita blommorna har ungefär lika långa foderblad och kronblad, 4–7 millimeter långa.

Rotsystem: Ytligt och välförgrenat med fina, tunna rötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- våtarv, har hårlösa blad och endast en rad med hår längs stjälkarna, sidan 120

Foto: Århus univ.

Jordrök *Fumaria officinalis*

Familj: Vallmoväxter, *Papaveraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet utom i nordligaste Norrland. Särskilt vanlig i grödor som sås eller sätts på våren, som betor, fodermajs och potatis. Normalt inte särskilt konkurrensstark men kan vara förhållandevis svårbekämpad. Trivs bäst på kalk- och näringsrika jordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen sommarannuell. Blommar i maj till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 15–30 mm långa, linjära, helbräddade, glatta, spensliga, saknar bladskaft.

Örtblad: 10–30 mm långa, brett äggrunda i den yttre konturen, glatta. De tredelade bladskivorna liknar morotsblad och har djupt flikiga delblad. Bladen har en ljus blågrön färg.

Fullbildad: Nedliggande eller upprätt stjälk, 15–30 cm hög, spinkig och starkt grenad. De purpurfärgade blomkronorna är 7–9 mm breda och sitter i långa, upprätta klasar.

Rotsystem: Lång och mycket grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- vildpersilja, har kortare hjärtblad, sidan 116

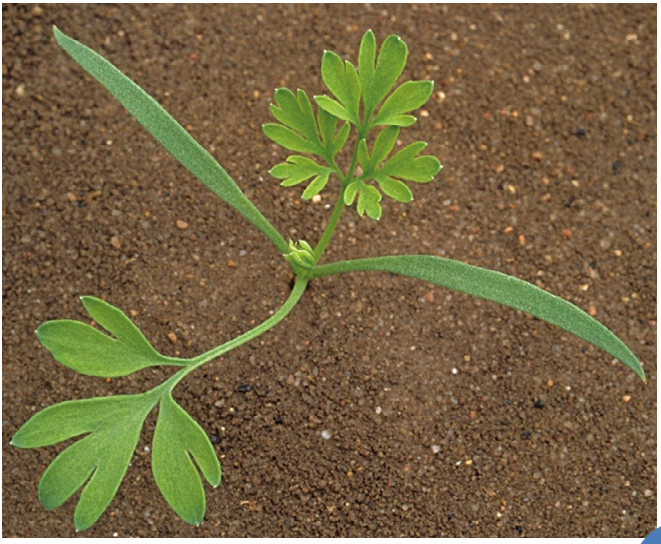

Foto: Århus univ.

Kamomill *Matricaria chamomilla* (syn. *M. recutita*)

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i södra Sverige men kan förekomma ända upp till Gästrikland. Vanlig i höstsådda grödor. Konkurrenskraftig. Trivs bäst på kväverika mineraljordar.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i juni till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–5 mm långa, ovala, glatta, helbräddade, saknar bladskaft.

Örtblad: 10–20 mm långa, glatta. De två första bladen är enkelt parflikiga med toppflikar som är längre än sidoflikarna. De följande bladen är enkelt eller dubbelt parflikiga.

Fullbildad: Grenad stjälk, 10–40 cm hög. Blomkorgarna, 15–25 mm breda, har gula diskblommor och vita strålblommor. Kamomill luktar starkt kryddigt.

Rotsystem: Kort, grenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- baldersbrå, kort toppflik, har ej upphöjd och ihålig blomkorg, sidan 20
- gråbo, håriga örtblad, sidan 40
- gullkrage, blågrön, vaxaktig beläggning, sidan 42

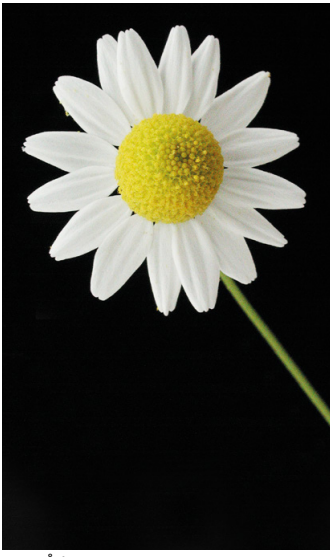

Foto: Århus univ.

Knölklocka *Campanula rapunculoides*

Familj: Klockväxter, *Campanulaceae*

FÖREKOMST

Förekommer i Götaland och Svealand. Kan vara ett problem i betes- och slåttervallar. Trivs bäst på näringsrik, gärna kalkrik jord.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar först tre år efter groning i juni till september. Sprids och förökas framförallt genom rötter men även med frö. Rötterna kan lätt spridas med redskap och jord till nya platser. Frönas grobarhet i jord är långvarig.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–7 mm långa, spadlika till äggrunda, helbräddade, urnupna i toppen, glatta.

Örtblad: 10–16 mm långa, äggrunda, sågade. Både bladskivor och bladskaft är håriga.

Fullbildad: Upprätt, hårig stjälk, 30–70 cm hög. De violetta blommorna är 25–30 mm breda och sitter i en lång, ensidig klase. Plantorna bildar täta bestånd som tränger undan många andra växter.

Rotsystem: Pålrötter, 10 cm långa. Från dessa växer utlöpare som bildar ett nät av jordstammar. De ger i sin tur upphov till nya pålrötter som ligger 3–4 cm ned i jorden.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: EF

Foto: Biopix

Knölsyska *Stachys palustris*

Familj: Kransblommiga, *Laminaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Ganska vanlig i södra och mellersta Sverige men förekommer sporadiskt även längre norrut. Kan bli ett ogräs i alla sorters grödor. Finns på alla sorters jordar men föredrar fuktig jord med lågt pH-värde.

BIOLOGI

Flerårig. Sprids och förökas med frö samt med knölar från jordstammar. Blommar i juli till september. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: Cirka 8 mm långa, äggformade till ovala, ibland med svagt urnupna bladtoppar.

Örtblad: 30–100 mm långa, avlånga till lansettlika, naggade med rundade baser. Sitter motsatta på stjälken. De nedersta bladen har korta bladskaft. Övriga blad saknar bladskaft.

Fullbildad: Stjälk upprätt, 30–60 cm hög, fyrkantig, hårig och grenig. De rosa blommorna sitter i en axlik ställning.

Rotsystem: Jordstammar som bildar långa, ibland ihåliga, knölar som är 2–10 cm långa och cirka 1 cm tjocka. Stamknölarna kan övervintra (jämför potatis) och skjuter på våren nya skott innan de dör.

FÖRVÄXLINGSRISK

- stinksyska, stora, håriga, hjärtformiga blad, illaluktande
- åkersyska, hjärtblad håriga, runda till äggformiga

Foto: EF

Foto: EF

Foto: Biopix

Foto: Biopix

Kornvallmo *Papaver rhoeas*

Familj: Vallmoväxter, *Papaveraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i södra Götaland, Östergötland samt på Öland och Gotland. Konkurrenskraftigt ogräs i höstsådd spannmål och i höstoljeväxter. Trivs bäst på fuktiga, näringsrika och kalkrika mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i juni till augusti. Sprids och förökas med frö. Har en stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–5 mm långa, endast 1 mm breda, linjära, helbräddade, glatta, saknar bladskaft.

Örtblad: 5–8 mm långa, håriga, ovala till äggformade i den yttre konturen. De första tre bladen är helbräddade. De följande är först tredelade och senare parflikiga eller parbladiga.

Fullbildad: Upprätt, grenig stjälk, 30–80 cm hög, upptill hårig. De röda blommorna är 5–8 cm breda. Plantan innehåller mjölksaft.

Rotsystem: Relativt grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- lomme, stjärnformade hår, sidan 70
- rågvallmo
- trampört, sidan 110
- åkerkårel, stjärnformade hår, sidan 128

Foto: Århus univ.

Korsört *Senecio vulgaris*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Särskilt vanlig och problematisk i odlingar av jordgubbar och frukt samt i grönsaksodling, både radsådd och planterad. Trivs bäst på näringsrika och lättare jordar. Hela plantan är giftig, både som färsk och torkad.

BIOLOGI

Annuell. Blommar i mars till november. Sprids och förökas med frö. Fröna mognar snabbt och kan gro vid alla årstider. Det medför att korsörten kan ha flera generationer under ett år. Kan övervintra i nästan alla utvecklingsstadier. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–8 mm långa, elliptiska eller lansettlika, helbräddade, har trubbiga bladspetsar, har glatta, små bladskaft.

Örtblad: 10–18 mm långa, omvänt äggrunda, tandade, nästan glatta eller med enstaka långa hår. Trubbiga bladspetsar. Bladskaften har alltid långa hår.

Fullbildad: Upprätt, grenig, saftig stjälk, 10–40 cm hög, som är kantig, glatt eller svagt hårig. De gula blomkorgarna är cirka 5 mm breda.

Rotsystem: Tunn och kort pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- groblad, helbräddade blad, sidan 38
- krusskräppa, helbräddade blad, sidan 66
- klibbig korsört, tätt hårig, klibbig, stark lukt

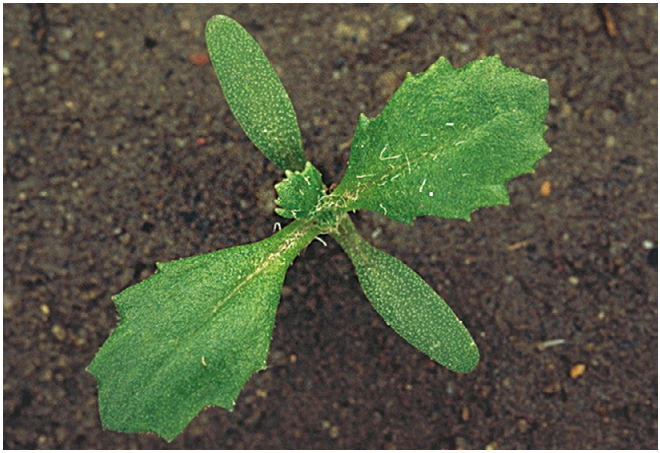

Foto: Århus univ.

Krusskräppa *Rumex crispus*

Familj: Slideväxter, *Polygonaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Ett ökande problem i vallodling, betesmarker och i vårsäd efter vallbrott. Konkurrenskraftig i vall. Besvärlig även i odlingar av klöverfrö. Kan vara problematisk i jordgubbsodling. Svårbekämpad, främst i ekologiska odlingar eftersom frösättningen är stor, fröna långlivade och rötterna livskraftiga. Förekommer på alla typer av kulturmarker. Vanligast i områden med mycket nötkreatur och fleråriga vallar. Trivs bäst i näringsrik jord. Fröna överlever i flytgödsel, obrunnen fastgödsel samt i nötkreaturens mag-tarmkanaler.

BIOLOGI

Flerårig. Plantorna blommar i juli till september, första gången året efter etablering. Sprids och förökas med rotdelar samt med frö som gror på våren eller sommaren. Utvecklas till en platsbunden perenn. Fröproduktionen är upp till 60 000 frön per planta. Frönas groningsförmåga i odlad jord är över tjugo år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–12 mm långa, lansettlika, helbräddade, glatta, med bladskaft. Bladen är ofta något asymmetriska.

Örtblad: 15–25 mm långa, glatta, med tydliga bladskaft. De första bladen är nästan runda och helbräddade. Senare blad är ovala och har vågiga eller nästan krusiga bladkanter.

Fullbildad: Upprätt, kraftig stjälk, 40–100 cm hög. De gröna blommorna är cirka 3 mm och sitter i stora, glesa blomställningar som liknar klasar. De rödbruna, glänsande fröna är trekantiga.

Rotsystem: Mycket kraftig, något grenig pålrot, som kan sträcka sig en meter djupt.

FÖRVÄXLINGSRISK

- groblad, mindre blad, sidan 38
- gårdsskräppa, senare blad är mer lansettlika, tätare blomställning

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: LN

Foto: PW

Kålmolke *Sonchus oleraceus*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Allmän i Götaland och Svealands jordbruksbygder. Kan bli ett stort problem i potatis, betor, radsådda grönsaker, fruktodling och plantskolor. Trivs på lätt, varm och näringsrik jord.

BIOLOGI

Sommarannuell. Höstgroning förekommer, men dessa plantor övervintrar inte. Blommar i juni till oktober. Förökas och sprider sig uteslutande med vindspridda frön. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–6 mm långa med korta bladskaft. Bladskivorna är äggrunda eller elliptiska. Kanterna är helbräddade med en topp som är tvärt trubbig. De första och andra bladen är mer ovala till runda med en bladbas som är tvär eller svagt pillik.

Örtblad: 10–20 mm långa, 9–17 mm breda. Parflikiga med stora ändflikar. Bladkanterna är tandade med taggspetsiga tänder. Bladen är tunna och blågröna, ofta med rödvioletta punkter eller marmoreringar.

Fullbildad: Plantan är mer eller mindre grenig, 20–80 cm hög, med lansettlika stjälkblad med pil-lika bladöron. De ljusgula blommorna är cirka 20 mm breda. Hela plantan innehåller mjölksaft.

FÖRVÄXLINGSRISK

- lofibbla
- maskros, sidan 72
- svinmolke
- åkermolke, sidan 130

Foto: EF

Foto: PEL

Foto: Biopix

Lomme *Capsella bursa-pastoris*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligt ogräs både i höst- och vårsådda grödor. Trivs bäst på näringsrik, lätt mineraljord.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i april till oktober. Sprids och förökas med frö. Stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–6 mm långa, nästan runda eller ovala, helbräddade, glatta.

Örtblad: 3–9 mm långa, omvänt äggrunda. De första bladen är helbräddade. Senare utvecklade bladskivor är mycket varierande, ofta parflikiga eller djupt pardelade. Mittnerverna är tydliga och bladen känns knottriga. De har stjärnformade hår som syns i lupp.

Fullbildad: Upprätt, grenig stjälk, 5–40 cm hög, med rosettställda örtblad. De vita blommorna, 2 mm breda, sitter i långsträckta blomställningar. Fröskidorna är karakteristiskt trekantiga.

Rotsystem: Tunn, grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kornvallmo, saknar stjärnformade hår, sidan 62
- åkerkårel (åkergyllen), sidan 128

Foto: Århus univ.

Maskros *Taraxacum officinale* (syn. *T. vulgare*)

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanlig i fleråriga odlingar, som vallar, där den kan ha stor konkurrenskraft. Mycket problematisk i jordgubbsodlingar. På alla slags jordar.

BIOLOGI

Platsbunden perenn. Blommar intensivt i maj till juni och därefter sparsamt fram till augusti. Sprids och förökas framförallt med vindspridda frön som gror under sommaren. Kan även förökas med sönderdelade rotdelar. Frönas groningsförmåga i odlad jord är sällan längre än ett år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–7 mm långa, ofta ovala, helbräddade, glatta, med korta bladskaft.

Örtblad: 10–15 mm långa, glatta. De första tre bladen är ovala till omvänt äggrunda med glest tandade eller buktandade bladkanter. Följande blad är flikiga eller parflikiga, med tunglika konturer och jämnt avsmalnande längs stjälkarna. Bladen framkommer ett och ett.

Fullbildad: Upprätt, 10–50 cm hög, med bladlös, ihålig stängel och kraftig rosett av örtblad. Stora, gula blomkorgar, 3–7 cm breda.

Rotsystem: Kraftig, tjock, oftast grenad pålrot, som kan växa mer än en halvmeter djupt.

FÖRVÄXLINGSRISK

- åkermolke och andra molkearter, har oftast håriga blad, sidan 130

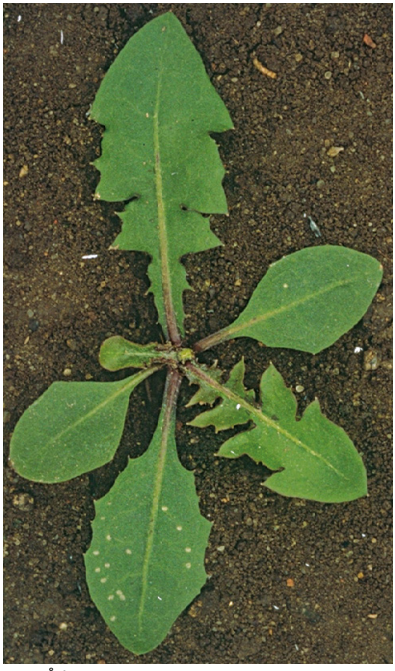

Foto: Århus univ.

Mjuknäva *Geranium molle*

Familj: Näveväxter, *Geraniaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götalands och Svealands jordbruksbygder, speciellt i kusttrakter. Framförallt ett problemogräs i potatis, fodermajs, betor och jordgubbar. Vanlig på torra och lätta jordar.

BIOLOGI

Ett- till tvåårig, både höst- och vårgroende. Blommar i maj till september. Sprids och förökas med frö. Fröna är försedda med spröt som vid mognaden rullas samman och fröna slungas då iväg. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–5 mm långa, 6–8 mm breda, asymmetriska, njurlika, helbräddade bladkanter. Bladtopparna är tvära till urnupna.

Örtblad: 7–12 mm långa, 7–15 mm breda. Från och med andra bladet är bladflikarna handflikiga med njurlik kontur.

Fullbildad: Upp till 30 cm hög. Känns igen på sin långa, mjuka behåring. De ljusröda blommorna sitter vanligen två och två i glesa knippen.

FÖRVÄXLINGSRISK

- fliknäva, på utvecklade örtblad går flikarna längre ner, sidan 30
- sparvnäva, har endast korta hår på blomskaften, blomfärgen ljusare rödviolett

Foto: EF

Foto: SF

Foto: Biopix

Foto: Århus univ.

Murgrönsveronika *Veronica hederifolia*

Familj: Lejongapsväxter, *Scrophulariaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götalands och Svealands jordbruksbygder. Vanligast i höstsådda grödor. Trivs bäst på kalkrik jord.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Gror även mycket tidigt på våren. Blommar i april till juni. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 10–15 mm långa, äggrunda, helbräddade, med håriga bladskaft. Bladskivorna har enstaka hår. Bladspetsarna är ibland svagt urnupna.

Örtblad: 8–12 mm långa, brett äggrunda, grovt sågtandade, håriga. Bladkanternas inskärningar skapar tre eller fem flikar. Mittfliken är störst.

Fullbildad: Nedliggande eller upprätt, grenig stjälk, 10–30 mm hög, glest hårig. De ljust violetta blommorna är 6–9 mm breda och sitter på skaft från bladvecken.

Rotsystem: Grunt, rikt förgrenat nät av huvudrötter och birötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- snärjmåra, har svagt urnupna bladspetsar (hjärtbladstadiet) kransställda blad, krokiga hår, sidan 100

Foto: Århus univ.

Nattglim *Silene noctiflor*

Familj: Nejlikväxter, *Caryophyllaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i Skåne, Gotland, Bohuslän och Uppland. Vanligast i betor och planterade grönsaker. Växer vanligtvis på lerjordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas uteslutande med frön. Fröet gror mycket lätt. En planta ger i genomsnitt omkring 500 frön. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år. Växten innehåller glykoalkaloiden solanin och är giftig.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 7–11 mm långa, äggrunda till nästan spadlika, glatta, helbräddade.

Örtblad: 12–18 mm långa, elliptiska till omvänt äggrunda, fjädernerviga, håriga.

Fullbildad: Upp till 40 cm hög. Övre delen av plantan är klistrig vid beröring. De vita eller rosaaktiga, välluktande blommorna slår ut mot kvällen eller vid mulen väderlek.

Rotsystem: Djup pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- rödblära, rosa till röda, doftlösa blommor (fullbildad)
- vitblära, mer högväxt, vita blommor, hårig (fullbildad), sidan 118

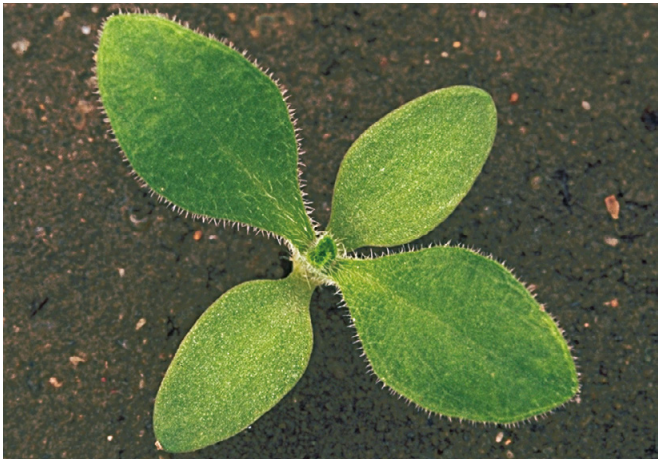

Foto: Århus univ.

Nattskatta *Solanum nigrum*

Familj: Potatisväxter, *Solanaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i södra Sverige. Mycket problematisk i radsådda grönsakskulturer, jordgubbar och potatis, problem även i betor och fodermajs. Trivs bäst på kväverik jord. Hela plantan är giftig. De omogna, gröna bären är speciellt giftiga.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till oktober. Sprids och förökas med frö. Utdragen groning på våren. Har stor fröproduktion. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–14 mm långa, äggrunda, helbräddade, med bladskaft. Bladspetsarna är uddspetsiga. Bladens undersidor är håriga medan ovansidorna är glatta. De små bladstjälkarna är starkt håriga och ofta mörkvioletta.

Örtblad: 10–20 mm långa, äggrunda eller hjärtliknande, helbräddade, glest håriga. Bladen har en mörkgrön, nästan violett färgton.

Fullbildad: Upprätt, något kantig, kal eller tillplattat hårig, grenig stjälk, 10–80 cm hög. De vita och gula blommorna, som påminner om potatisblommor, är 10–14 mm breda. Bären är 6–10 mm, svarta och giftiga (omogna bär är gröna). Stannar upp i växten efter blomning.

Rotsystem: Kort, ogrenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- bägarnattskatta, kilformade örtblad, trind, hårig stjälk, blad något ljusare gröna och ibland grovtandade, foder täcker större del av bäret, sidan 26
- våtarv, stjälken på hjärtbladet är inte hårig, sidan 120

Foto: Århus univ.

Penningört *Thalapsi arvense*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla slags grödor och på alla slags mineraljordar. Giftig i stora mängder eller under lång tids födointag. Ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i maj till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–10 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, med bladskaft.

Örtblad: 5–12 mm långa, skålformade, ovala, glatta. Så småningom utvecklas små tänder i kanten på bladskivornas nedre del.

Fullbildad: Upprätt, ofta grenig stjälk, 10–50 cm hög. De vita blommorna är 3–4 mm breda och sitter i långsträckta blomställningar. Fröskidorna, som liknar mynt (penningar), är mycket karakteristiska. Plantan har en stark lökdoft.

Rotsystem: Tunn pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- revormstörel, fint sågade blad som innehåller mjölksaft, sidan 86
- sommargyllen, sidan 102

Foto: Århus univ.

Raps *Brassica napus*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer som spillplantor i områden där det odlats oljeväxter, både i höst- och vårsådda grödor. Kan vara ett stort problem på grund av dess förmåga att gro under stora delar av året.

BIOLOGI

Både sommar- och vinterannuella rapssorter finns. Blommar i juni till juli. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 7–10 mm långa, omvänt njurlika, helbräddade, glatta, med bladskaft.

Örtblad: 16–21 mm långa, omvänt äggrunda, glatta eller med enstaka hår. Bladkanterna är oregelbundet bukttandade till tandade. Bladen har en blågrön färgton.

Fullbildad: Upprätt, kraftig, grenig stjälk, 100–150 cm hög. De intensivt gula blommorna är 10–14 mm breda och sitter i långsträckta blomställningar.

Rotsystem: Djupt gående pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- åkerkål, tydligt håriga örtblad
- åkerrättika, tydligt håriga örtblad, sidan 134
- åkersenap, tydligt håriga örtblad, sidan 136

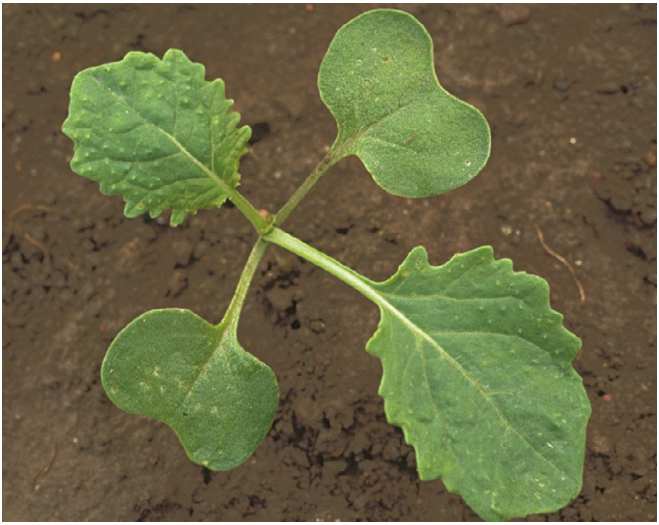

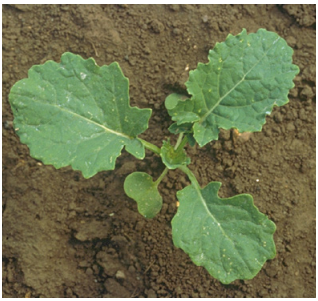

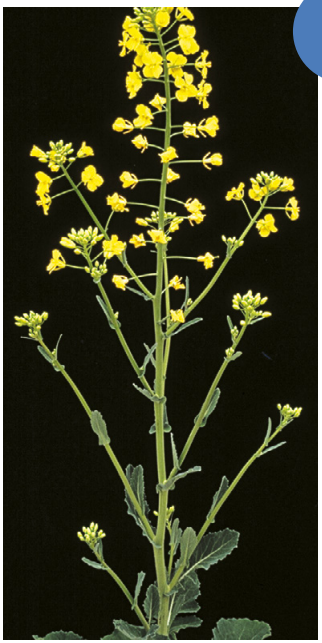

Foto: Århus univ.

Revormstörel *Euphorbia helioscopia*

Familj: Törelväxter, *Euphorbiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Allmän i Götalands och Svealands jordbruksbygder. Vanlig i betor och planterade grönsaker. Hör normalt inte till de konkurrenskraftiga ogräsen. Trivs på näringsrik, lätt mineraljord. Plantan innehåller en mycket giftig mjölksaft, som kan vara dödlig vid förtäring. Giftet kan orsaka hudinflammation och blindhet vid kontakt. Giftigheten avtar vid torkning, men förgiftning kan ske från hö. Ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Huvudsakligen sommarannuell, även vinterannuell. Blommar i maj till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–12 mm långa, helbräddade, glatta, ovala, med korta bladskaft.

Örtblad: 8–11 mm långa, omvänt äggformade, fint sågtandade på bladskivornas övre del, glatta, saknar bladskaft.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 10–40 cm hög. De små, grön-gula blommorna bildar en flockliknande blomställning, 5–10 cm bred. Både blad och stjälk innehåller mjölksaft.

Rotsystem: Kort, ogrenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- penningört, helbräddade blad, saknar mjölksaft, sidan 82

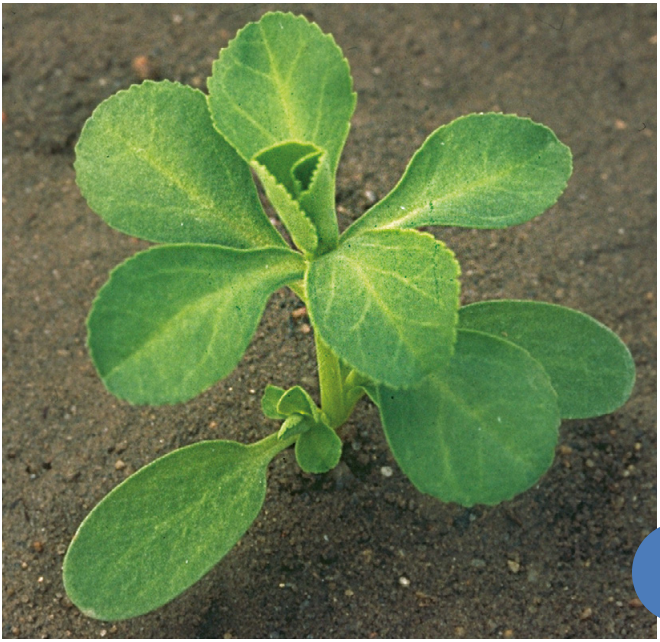

Foto: Århus univ.

Revsmörblomma *Ranunculus repens*

Familj: Ranunkelväxter, *Ranunculaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Vanligt förekommande i hela landet. Kan bli besvärlig i äldre vallar och på fuktig åkermark samt i droppbevattnade odlingar, exempelvis jordgubbar, med jämn markfuktighet. Föredrar näringsrika jordar. Giftig vid konsumtion i stora mängder eller under lång tid. Ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Flerårig. Sprids och förökas med frön, som gror under både vår och höst, samt med ovanjordiska, krypande utlöpare. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–8 mm långa, brett äggrunda till ovala, kala med tydliga bladnerver, med bladskaft.

Örtblad: 9–14 mm långa, mörkgröna, utan stipler (=bladlika, parvisa bildningar vid basen av bladskaftet), glest håriga, med bladskaft. Bladen är tredelade och varje del är ytterligare treflikad med tydliga bladnerver.

Fullbildad: Krypande till upprätt, något hårig stjälk, 10–30 cm. Första året utvecklas en övervintrande bladrosett som utvecklar korta utlöpare. Blommar i maj till juli följande år med glänsande gula, femtaliga blommor som ofta sitter ensamma på långa, tydligt räfflade skaft.

Rotsystem: Kraftiga knippen av birötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- smörblomma, bladens mittflik är utan skaft

Foto: FS

Foto: Biopix

Foto: VSC

Riddarsporre *Consolida regalis*

Familj: Ranunkelväxter, *Ranunculaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Ganska vanlig på Öland, Gotland och i östra Svealands jordbruksbygder. I övriga delar mindre allmän till sällsynt. Kan bli ett problem i höstsådda grödor. Trivs på varm, lätt, kalkrik jord. Innehåller mycket giftiga alkaloider. Unga plantor samt frön har högst koncentration. Ett fåtal förgiftningsfall på häst har rapporterats. Ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Övervintrar i rosett-stadiet. Blommar i juni till augusti. Sprids och förökas med frö.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 7–13 mm långa, ovala till äggrunda, helbräddade bladkanter. Bladtopparna är trubbiga till spetsiga. Bladbaserna är kilformiga till rundade.

Örtblad: 6–10 mm långa. Det första och andra örtbladet är tredelat flikiga, följande blad är djupt handflikiga.

Fullbildad: Stjälken är 15–45 cm hög med utstående, upprepade tvådelade grenar. De intensivt blå blommorna sitter i långa fåblommiga, toppställda klasar. Foderbladen har sporrar.

Rotsystem: Kraftig pålrot

FÖRVÄXLINGSRISK

- jordrök, bladen är ljust blågröna, sidan 54
- revsmörblomma, sidan 88
- vildmorot
- vildpersilja, bladen luktar lök vid gnuggning, sidan 116

Foto: FS

Foto: FS

Foto: Biopix

Råttsvans *Myosurus minimus*

Familj: Ranunkelväxter, *Ranunculaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Vanlig i södra och mellersta Sverige. Förekommer i vårsådda grödor, mest där grödan inte etablerat sig ordentligt. Växer på naken jord, gärna på fuktiga ställen.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar under vår och försommar. Sprids och förökas med frö.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 2–5 mm långa, trådsmala (maximalt 1 mm breda), linjära till tunglika, med bladskaft. Bladkanterna är helbräddade. Bladtopparna är trubbiga.

Örtblad: Trådsmala, 4–9 mm långa, samlade i basala rosetter.

Fullbildad: Upprätta, bladlösa stjälkar upp till 10 cm höga (oftast lägre). Den ensamma blomman sitter i toppen på stjälken. Efter blomning bildas en svanslik blomaxel som är karaktäristiskt förlängd.

Rotsystem: Växer som en tofs av trådlika rötter ut från centrum.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: EF

Rödplister *Lamium purpureum*

Familj: Kransblommiga, *Lamiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet med undantag av norra Norrland. I alla slags grödor. Kan ge stora skördeminskningar vid riklig förekomst. Konkurrenssvag vid begränsad förekomst. Trivs bäst på näringsrika mineraljordar.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i april till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–8 mm långa, helbräddade, glatta, nästan runda, med bladskaft. Bladskivorna har en liten tagg i spetsen och är svagt urnupna. Bladbaserna har kloliknande inskärningar.

Örtblad: 10–15 mm långa, naggade, håriga och äggformade. Bladbaserna är tvära eller hjärtlika. Bladskivorna är tydligt fjädernerviga.

Fullbildad: Upprätt, 10–30 cm hög, fyrkantig och grenad stjälk. I de övre bladvecken sitter de röda blomkransarna, 10–20 mm breda.

Rotsystem: Tunn, grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- andra plisterarter (svår att särskilja från en del)
- hampdån, har större hjärt- och örtblad samt annorlunda flikar på hjärtbladens bladbas, sidan 44

Foto: EF

Foto: EF

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Skatnäva *Erodium cicutarium*

Familj: Näveväxter, *Geraniaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i Götaland och Svealand, men även upp till Norrbotten. I alla slags grödor. Särskilt konkurrenskraftig i betor, fodermajs, jordgubbar och radsådda grönsaker, även i höstspannmål och höstraps. Trivs bäst på torr, näringsrik sandjord.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i maj till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–11 mm långa, ovala i den yttre konturen, glest håriga, med långa bladskaft. De asymmetriska, något njurformade, bladen har två djupa inskärningar.

Örtblad: 10–14 mm långa, äggrunda i den yttre konturen, håriga. Bladen är parflikiga med rikt och oregelbundet flikiga småblad.

Fullbildad: Nedliggande eller upprätt, 10–35 cm hög, grenig och hårig stjälk som utgår från en bladrosett. De rosa blommorna är cirka 10 mm breda och sitter i små, flocklika samlingar. Frukten har ett speciellt utseende med långa spröt.

Rotsystem: Kraftig och grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling. Bladformen skiljer den från övriga nävor.

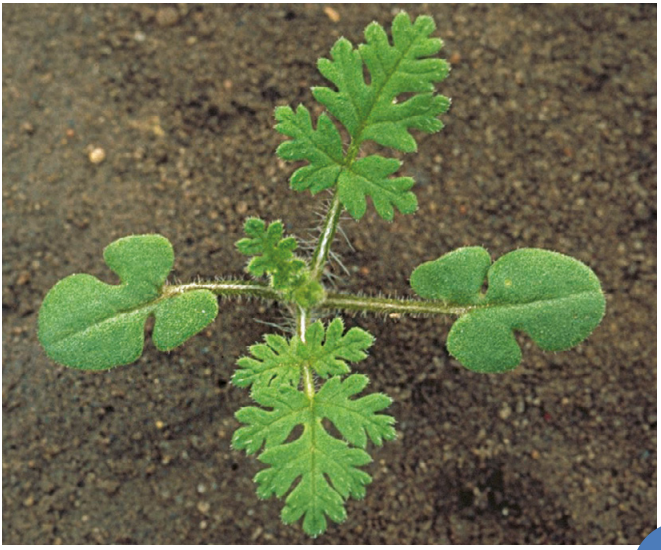

Foto: Århus univ.

Sminkrot *Buglossoides arvensis*

(syn. Lithospermum arvense)

Familj: Strävbladiga, *Boraginaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i södra Sverige, med tyngdpunkt i de östra delarna. Förekommer också lokalt upp till södra Norrlands kustland. Främst i höstsådda grödor. Inte särskilt konkurrenskraftig, men relativt torktålig. Trivs bäst på lätta mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Blommar i maj till juni. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är relativt kortvarig.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 9–15 mm långa, ovala, helbräddade, håriga, med bladskaft. På översidan syns bladnerverna tydligt som mörka fåror. Bladspetsarna är trubbiga till svagt urnupna.

Örtblad: 20–40 mm långa, tätt strävhåriga, lansettlika, helbräddade med jämt avsmalnande bladbaser. Bladskivorna har mycket tydliga mittnerver. Bladen växer ut parvis.

Fullbildad: Upprätt, 15–50 cm hög, fågrenig stjälk. De vita, tämligen oansenliga, trattlika blommorna är 3 mm breda.

Rotsystem: Kraftig pålrot. Roten hos en fullvuxen sminkrot innehåller ett rött färgämne.

FÖRVÄXLINGSRISK

- fårtunga, saknar tydliga bladnerver på hjärtbladen, sidan 32
- nattglim, har mindre tydliga mittnerver, sidan 78
- åkerförgätmigej, har mindre hjärt- och örtblad, sidan 124

Foto: EF

Foto: FS

Foto: Biopix

Snärjmåra *Galium aparine*

Familj: Måreväxter, *Rubiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i södra Sverige samt sparsamt i Norrlands kustbygder. Ett av de mest konkurrenskraftiga örtogräsen i höstsådda grödor. Klänger sig uppåt genom att ta stöd av grödan. Trivs bäst på näringsrika jordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar juni till september. Sprids och förökas med frö. Fröna kan gro från relativt stort djup. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–15 mm långa, avlångt äggrunda, helbräddade. Bladspetsarna är svagt urnupna. Bladöversidorna har svagt krokiga hår.

Örtblad: 7–9 mm långa, omvänt äggrunda, helbräddade, med krokiga borst. De uddspetsiga bladen sitter i kransar med fyra till sex blad i varje.

Fullbildad: Nedliggande eller klättrande stjälk, 30–120 cm hög, som är grenig, fyrkantig och har krokiga borst. Med borstens hjälp klättrar plantan lätt på andra växter. På våren är plantorna ofta rödaktiga i färgen. De vita blommorna är 1–2 mm breda och sitter i små knippen.

Rotsystem: Tunn, rikt grenad pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- murgrönsveronika, har inte kransställda blad eller krokiga borst, sidan 76

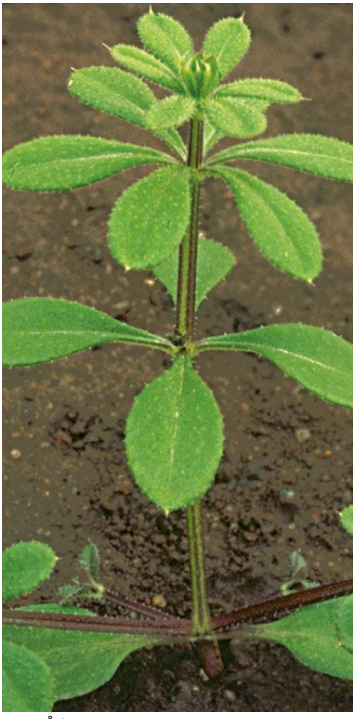

Foto: Århus univ.

Sommargyllen *Barbarea vulgaris*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Tämligen allmän i stort sett i hela landet. Vanlig i vallar men kan även finnas i exempelvis höstspannmål. Vanlig också i åkerrenar och runt gårdar. Giftig vid konsumtion i stora mängder eller under lång tid.

BIOLOGI

Tvåårig eller flerårig, utvecklas tidigt på våren. Blommar i maj till juli. Sprids och förökas med frö samt med rotbitar. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–6 mm långa, ovala till runda, helbräddade, med kala bladskaft.

Örtblad: 10–15 mm, karaktäristiska mörkt gröna, skinande blanka blad. Rosettbladen är parflikiga med tydliga ändflikar, med bladskaft. Stjälkbladen är tandade och med tydliga bladöron.

Fullbildad: 30–80 cm hög med en kraftig och kantig stjälk. Blommor med fyra klargula kronblad, 6–8 mm långa, som sitter i klasar. Kronbladen är dubbelt så långa som foderbladen. Skidorna är fyrkantiga, 1,5–2,5 cm långa, på skaft. Iögonfallande eftersom den tidigt på våren sticker upp över både vall och spannmål.

FÖRVÄXLINGSRISK

- strandgyllen, har rosettblad med färre parflikar och kronblad som knappt är längre än foderbladen, trivs på fuktigare marker

Foto: EF

Foto: HF

Foto: Biopix

Strandfräne *Rorippa sylvestris*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet utom i de nordligaste delarna av Norrbottens län. Särskilt besvärlig i plantskolor. Svårkontrollerad. Kan bilda stora bestånd. Mekanisk bearbetning bidrar till spridning av rotutlöpare.

BIOLOGI

Flerårig. Första året bildas en bladrosett med en förgrenad pålrot. Året därpå bildas rikliga, brett spridda sidorötter samt utlöpare som ger nya, gröna skott. Blommar i juni till juli. Förökar sig främst genom rotutlöpare men även med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är några år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 1,5–3 mm långa, 1–3 mm breda, skedformade.

Örtblad: 40–100 mm långa, 20–25 mm breda, kala, parflikiga med grovtandade kanter, tydliga bladnerver. De första örtbladen är omvänt äggrunda. Så småningom får de djupa inskärningar.

Fullbildad: Upp till 60 cm hög med starkt grenade, nedliggande till upprätta, stjälkar. Klargula, omkring 5 mm breda, blommor med fyra kronblad som är längre än foderbladen och sitter i klaseliknande blomställningar. De korta och väldigt smala fruktskidorna är raka till något böjda.

Rotsystem: Förgrenad pålrot med ytligt löpande, krypande sidorötter samt rotutlöpare som utvecklar adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- sumpfräne (unga plantor), ettårig, blommornas kronblad är ungefär lika långa som foderbladen, korvformade fruktskidor, tydligt bredare än skaftet
- åkersenap, sommarannuell, styvt håriga blad, sidan 136

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: Biopix

Ståndsa *Jacobaea vulgaris*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Sydsverige och lokalt även utmed Norrlandskusten. Ganska vanlig till sällsynt art som finns i betesmarker, trampskadade betesvallar och trädor. Ökande i förekomst. Växer främst på sandiga, grusiga marker. Innehåller alkaloider som leder till förgiftning. Ratas vanligen av betesdjur men kan bli ett problem vid betesbrist. Även giftig i torkat tillstånd i hö och ensilage (där djuren inte kan undgå att äta den).

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juni till september. Sprids och förökas uteslutande med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är långvarig.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–6 mm långa, 4 mm breda, ovala, helbräddade, med bladskaft.

Örtblad: 8–10 mm långa, runda till äggformade. Senare utvecklade och högre sittande blad är djupt parflikiga med grovtandade flikar. Översidorna är mörkgröna och undersidorna ljusgröna.

Fullbildad: 30–90 cm hög, starkt grenig stjälk ovanför mitten, grov, styv, fårad med brunröd färg. De smörgula blommorna sitter i flocklika kvistar.

Rotsystem: Grenig huvudrot med många birötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Århus univ.

Svinmålla *Chenopodium album*

Familj: Mållväxter, *Rubiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Mycket vanlig, förekommer i alla slags grödor. Problematisk i potatis, betor, fodermajs samt grönsaker, både radsådda och planterade, och i fruktodling. Förekommer varje år men orsakar mycket stora problem endast vissa år. Konkurrenskraftig. Trivs bäst på mulljordar och näringsrika mineraljordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Har stor fröproduktion vid goda förhållanden. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år. En planta kan producera 20 000 frön.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 6–12 mm långa, lansettlika, helbräddade, glatta, med korta bladskaft. Bladens undersidor har en rödviolett färg.

Örtblad: 11–20 mm långa, rombiska till äggformade, ojämnt tandade. Bladskivorna, särskilt de nedre delarna, ger ett mjöligt intryck genom saftfyllda hår. Bladen utvecklas två och två. Bladvecken är ofta rödaktiga.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 10–120 cm hög, hård, kantig, vanligen rikt grenad. De grågröna blommorna är cirka 1 mm breda och sitter i täta gyttringar. Svinmålla, som kan variera mycket i storlek, känns lättast igen på de mjöliga bladen.

Rotsystem: Kraftig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- andra målla-arter

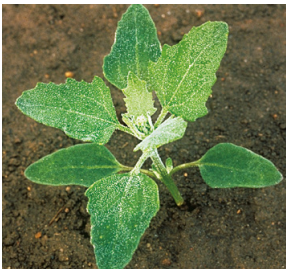

Foto: Århus univ.

Trampört *Polygonum aviculare*

Familj: Slideväxter, *Polygonaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla slags grödor. Vanlig i trampskadade betesvallar. Kan vara ett besvärligt ogräs i exempelvis betor och jordgubbar. Kan uppförökas kraftigt i till exempel utvintringsskadad höstraps med luckor i fältet. Konkurrenskraftig. Trivs bäst på mineraljordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Fröna gror mycket tidigt på våren. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–14 mm långa, högst 2 mm breda, linjära, helbräddade, glatta, saknar bladskaft.

Örtblad: 13–30 mm långa, lansettlika, glatta (möjligen med svag behåring), saknar bladskaft. Bladen avsmalnar jämnt mot basen. Mittnerverna är tydliga. Stjälkarna är runda i genomskärning. Bladen framkommer ur hinnaktiga rör.

Fullbildad: Ofta nedliggande stjälk, 10–40 cm lång, starkt grenig. Vita till röda blommor, 2–3 mm breda. Blommorna sitter i bladvecken utmed hela stjälken.

Rotsystem: Grenig, seg pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- åkerspärgel, har trådformiga örtblad och oval genomskärning av stjälk, sidan 138

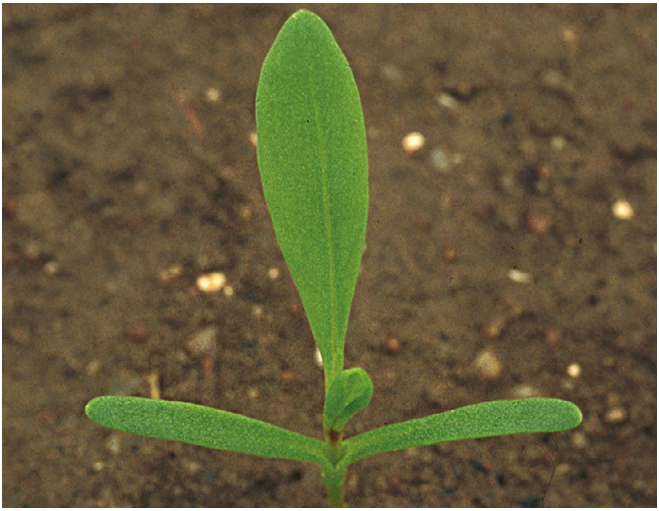

Foto: Århus univ.

Trädgårdsveronika *Veronica persica*

Familj: Lejongapsväxter, *Scrophulariaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland och Svealand. Vanligast i höstsådda grödor och betor. Kan vara problematisk i jordgubbsodling. Trivs bäst på lätta, näringsrika mineraljordar.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i april till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–8 mm långa, äggrunda, helbräddade, glatta, med håriga bladskaft.

Örtblad: 6–11 mm långa, äggformade, sågtandade, håriga. Bladskaften är tätt håriga.

Fullbildad: Nedliggande stjälk, 5–30 cm lång, grenig, glest hårig. De blå blommorna, 8–15 mm breda, sitter på långa skaft från bladvecken.

Rotsystem: Svag pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- åkerviol, har glatta blad, sidan 144
- veronika-arter

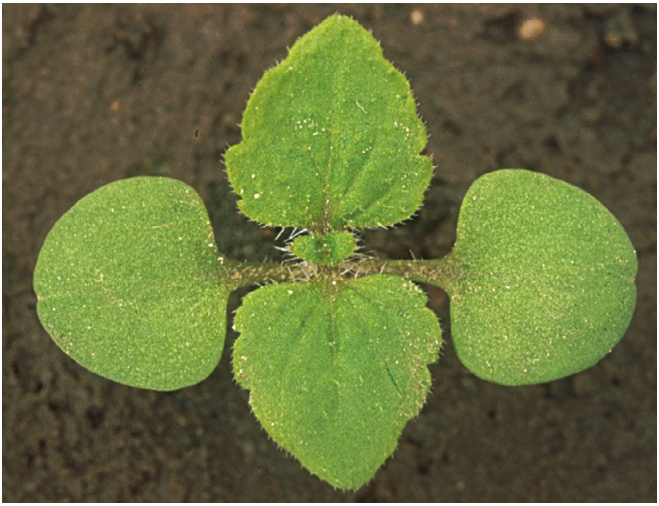

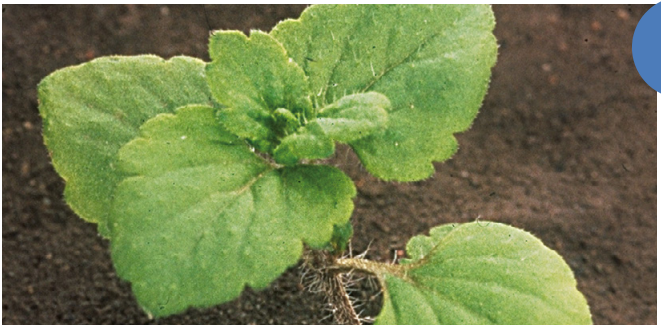

Foto: Århus univ.

Vanlig pilört *Persicaria lapathifolia*

Familj: Slideväxter, *Polygonaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland, Svealand och Norrlands kustland. Främst i vårsådda grödor. Konkurrenskraftig. Trivs bäst på vattensjuka marker, gärna mulljordar, med lågt pH-värde.

BIOLOGI

Sommarannuell. Fröna gror tidigt på våren. Blommar i juli till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 9–14 mm långa, ovalt lansettlika, asymmetriska, helbräddade, glest håriga, med korta bladskaft. Stjälkarna under hjärtbladen är ofta rödaktiga.

Örtblad: 15–40 mm långa, lansettlika, helbräddade, glest spindelvävshåriga. Bladen har tydligt markerade mittnerver och avsmalnar jämnt mot basen. Förhållandet mellan längd och bredd är cirka 5:1. Bladskivorna är ibland svartfläckiga. Bladens undersidor är spindelvävshåriga. Bladen utvecklas ett och ett ur hinnaktiga rör.

Fullbildad: Upprätt stjälk, 20–80 cm hög, med få grenar. De röd-, vit- eller grönaktiga blommorna är cirka 2 mm breda och samlade i ax.

Rotsystem: Kort, grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- bitterpilört
- vattenpilört
- åkerpilört, har bredare örtblad, förhållandet längd och bredd är cirka 3:1

Foto: Århus univ.

Vildpersilja *Aethusa cynapium*

Familj: Flockblomstriga, *Apiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland och Svealand, sällsynt längre norrut. Särskilt vanlig i radsådda grönsaker, ganska vanlig i betor. Problematisk framförallt i gröna bladgrönsaker och kryddor eftersom den är giftig. Trivs bäst på närings- och kväverik odlad jord.

BIOLOGI

Ett- till tvåårig. Huvudsakligen sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Kan variera mycket i utseende, delas idag in i fyra undergrupper: liten vildpersilja, trädgårdsvildpersilja, smal vildpersilja och stor vildpersilja.

Hjärtblad: 6–12 mm långa, elliptiska till lansettlika, helbräddade, trubbspetsiga, blanka, glatta. Kilformiga till jämnt avsmalnande bladbaser.

Örtblad: 10–20 mm glänsande, glatta, med 10–15 mm långa bladskaft. Det första och andra bladet har grovt bukttandade flikar på tredelat flikiga blad. Därefter är bladen dubbelt parbladiga och småbladen parflikiga.

Fullbildad: Ljus, upprätt, kal, slät stjälk, 10–100 cm hög och grenad. Kan vara blådaggig, ofta violett nertill. Vita blommor i flock i topparna på grenar och stjälkar.

Rotsystem: Pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- hundkex, ej så blanka blad, bladen luktar inte lök vid gnuggning
- persilja, bladen avger en god doft vid gnuggning
- riddarsporre, bladen luktar inte lök vid gnuggning, sidan 90

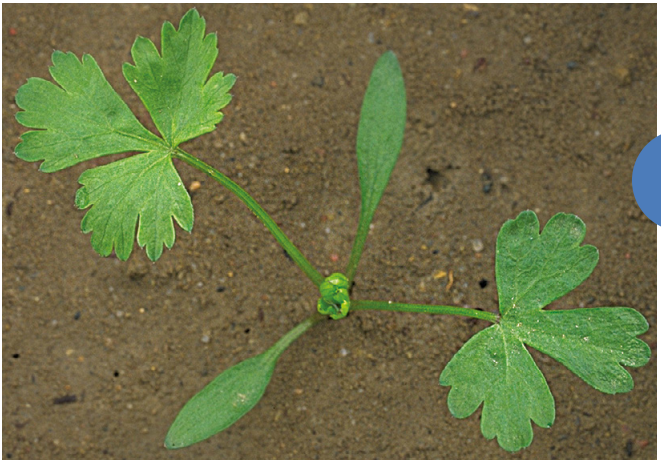

Foto: Århus univ.

Vitblära *Silene latifolia*

Familj: Nejlikväxter, *Caryophyllaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer sporadiskt i flera delar av landet. Är ett problem främst på Gotland. Förekommer i samtliga grödor men vanligast i spannmål, betor, och radsådda grönsaker. Svårbekämpad. Trivs bäst på mullrika jordar.

BIOLOGI

Ett- eller tvåårig, ibland flerårig. Blommar i juni till september. Sprids och förökas främst med frön men även via rotdelar. Rotens övre del (kronan) har många skottanlag som gör att denna del av roten lätt kan skjuta skott vid sönderdelning. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: Cirka 10 mm långa, äggrunda till lansettlika.

Örtblad: 30–100 mm långa, mörkgröna, håriga, äggrunda, har tydligt bågformade bladnerver.

Fullbildad: Upp till 80 cm hög. De vita blommorna slår ut mot kvällen eller vid mulen väderlek

FÖRVÄXLINGSRISK

- nattglim, vita till rosaaktiga blommor, mer klibbiga blad och klibbig stjälk
- rödblära, rosa till röda, doftlösa blommor (fullbildad)

Foto: FJ

Foto: Biopix

Foto: LaG

Våtarv *Stellaria media*

Familj: Nejlikväxter, *Caryophyllaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla grödor. Konkurrenskraftig och skördenedsättande. Växer på alla slags jordar.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i mars till november. Sprids och förökas uteslutande med frö. Ljusgroende. Fröproduktionen är mycket stor, upp till 2 500 frön per planta. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–10 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, med bladskaft (3–6 mm). Spetsiga bladtoppar. Mycket tydliga mittnerver.

Örtblad: 6–10 mm långa, runda eller äggformade, glatta, helbräddade, med spetsiga bladtoppar. Mycket tydliga mittnerver. Bladen liknar musöron.

Fullbildad: Nedliggande, 5–50 cm långa, ensidigt håriga och tunna stjälkar. Upprätta stjälkar förekommer under senare delen av vegetationen. De vita blommorna är 3–5 mm breda och sitter i fåblommiga knippen. Bildar ofta täta mattor.

Rotsystem: Tunna, fingreniga rötter från huvudplantan och från nedliggande stjälkar.

FÖRVÄXLINGSRISK

- nattskatta, hjärtbladen har en hårig stjälk, sidan 80

Foto: Århus univ.

Åkerbinda *Fallopia convolvulus*

Familj: Slideväxter, *Polygonaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Främst i potatis, betor, fodermajs och i radsådda grönsaker. Vanlig också som vårgroende ogräs i höstspannmål. Mycket problematisk i enskilda fält. Även mindre förekomst kan orsaka problem vid skörd av specialgrödor då åkerbindan slingrar sig fast i grödan. Konkurrenskraftig. Växer på alla slags jordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 10–20 mm långa, ovalt lansettlika, helbräddade, glatta. Bladen är ofta något asymmetriska och med tydliga mittnerver. Stjälkarna är långa med längsgående rader med korta hår.

Örtblad: 20–35 mm långa, hjärtlika, ofta glatta, med något ojämna bladkanter. Bladens undersidor är håriga. Bladen utvecklas ett och ett ur hinnaktiga rör från och med andra bladet.

Fullbildad: Nedliggande eller slingrande stjälk, 20–100 cm lång, ofta starkt grenig och kantig. De ljusgröna blommorna är 2 mm breda och sitter i små klasar i bladvecken. Plantan tar gärna stöd och slingrar sig upp på andra växter.

Rotsystem: Djup, starkt grenig, pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Århus univ.

Åkerförgätmigej *Myosotis arvensis*

Familj: Strävbladiga, *Boraginaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla slags grödor, mindre vanligt förekommande. Ger oftast inte några stora skördenedsättningar i spannmål, oljeväxter och betodling. Trivs bäst på mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i maj till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 4–6 mm långa, helbräddade, äggformade. Bladöversidorna är tätt håriga.

Örtblad: 10–15 mm långa, helbräddade, tätt håriga på båda sidor, ovala med avsmalnande baser med tydliga mittnerver, trubbiga bladtoppar. Senare blad är mer lansettlika.

Fullbildad: Grenig, upprätt stjälk, 10–40 cm hög. De blå blommorna är 30–40 mm breda.

Rotsystem: Pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- fårtunga, har större hjärt- och örtblad, sidan 32
- nattglim, mindre tydliga mittnerver, sidan 78
- sminkrot, har större hjärt- och örtblad, sidan 98

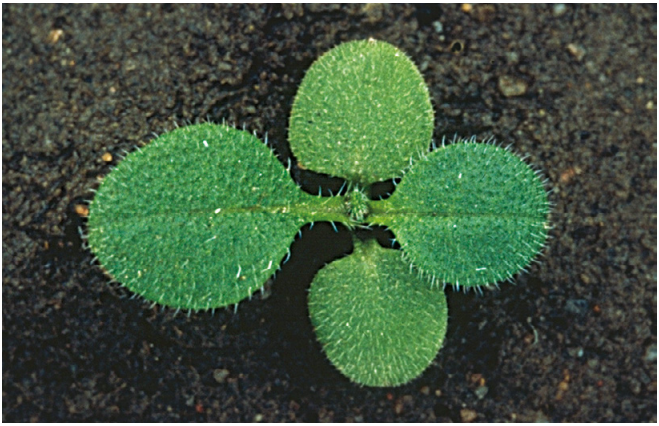

Foto: Århus univ.

Åkerkulla *Anthemis arvensis*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götalands och Svealands jordbruksbygder. I alla grödor. Konkurrenskraftig, kan även vid mindre förekomster ge stora skördenedsättningar. I många delar av landet minskande i betydelse. Förekommer främst på lättare jordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas främst med frö men även med rotslående stjälkar. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tjugo år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–6 mm långa, ovala till nästan runda, kala, saknar synliga bladnerver.

Örtblad: 10–15 mm långa, kommer två och två. De första bladparen är enkelt parflikiga, de senare dubbelt. De blågrå bladen är glest håriga.

Fullbildad: 15–50 cm hög, ofta rikt grenad. Blommorna, som påminner om små prästkragar, sitter en och en på långa skaft i stjälkarnas toppar.

Rotsystem: En starkt grenig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- baldersbrå, saknar fjäll mellan blommorna, sidan 20
- kamomill, saknar fjäll mellan blommorna, sidan 56

Foto: Århus univ.

Åkerkårel (syn. åkergyllen) *Erysimum cheiranthoides*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Främst i vårsådda grödor. Ger sällan några större skördenedsättningar. Trivs bäst på näringsrika, lätta mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen sommarannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 3–6 mm långa, ovala, tätt håriga, helbräddade, med bladskaft. Mittnerverna syns på bladens undersidor.

Örtblad: 6–10 mm långa, bukttandade, ovala blad med stjärnformade hår som syns i lupp. I senare stadier är bladen mer lansettlika.

Fullbildad: Upprätt, 20–60 cm hög, grenad stjälk. De gula blommorna är 4–5 mm breda och sitter i en avlång blomställning. Skidorna lutar snett uppåt.

Rotsystem: Tunn pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- lomme, de senare utvecklade bladskivorna är parflikiga, sidan 70
- kornvallmo, saknar stjärnformade hår på bladen (titta i lupp), sidan 62

Foto: FS

Foto: EF

Foto: Biopix

Åkermolke (syn. fettistel) *Sonchus arvensis*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet utom i nordligaste Norrland. I alla slags grödor. Arten kan bli ett problem i flertalet vårsådda grödor. Speciellt problematisk i ekologiska odlingar. Trivs både på näringsrika mineral- och mulljordar.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med rotutlöpare samt med frö. Rötterna är mindre aktiva på hösten i jämförelse med kvickrotens stamutlöpare. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–8 mm långa, ovala, helbräddade, glatta och med korta bladskaft.

Örtblad: 9–18 mm långa, ovala, glest tandade, glest håriga. Senare utvecklade blad är lansettlika med grovt flikiga bladkanter.

Fullbildad: Upprätt, 50–130 cm hög, grenig stjälk. De gula blomkorgarna är 40–50 mm breda. Förutom de klargula blommorna är hela plantan blågrön och innehåller mjölksaft.

Rotsystem: Underjordiska, vågräta utlöpare, ofta på 10–15 cm djup. Förökningsrötter skjuter nya skott och bildar meterlånga, lodräta rötter. Rötterna bryts lätt i stycken och även korta rotbitar kan bilda nya plantor.

FÖRVÄXLINGSRISK

- maskros, har glattare blad, sidan 72

Foto: EF

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: EF

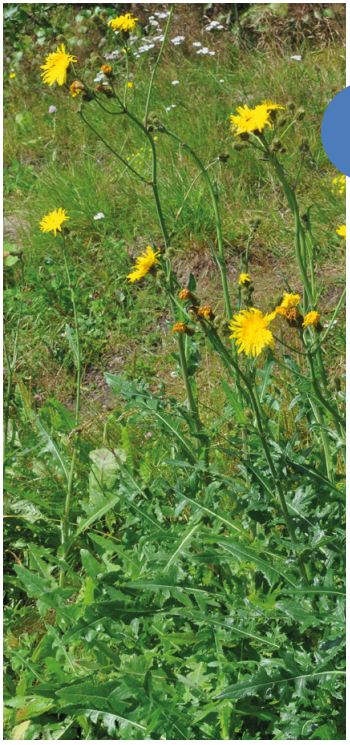

Foto: Biopix

Åkermynta *Mentha arvensis*

Familj: Kransblommiga, *Lamiaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Ökande problem i radsådda grönsaker, mycket problematisk i enskilda fält. Trivs bäst på våta och fuktiga jordar samt mulljord.

BIOLOGI

Flerårig. Oftast vårgroende. Blommar i juli till september. Sprids och förökas både med frö och med underjordiska utlöpare.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 2–5 mm, äggrunda, helbräddade, glatta eller svagt håriga, med något urnupna bladtoppar, med bladskaft (2–3 mm). Runda avsmalnande bladbaser.

Örtblad: 5–7 mm långa, ovala till äggrunda, breda bladskivor med bladskaft (3–4 mm). Helbräddade, ibland något sågade, bladkanter. Runda, avsmalnande bladbaser. De håriga bladen är fjädernerviga.

Fullbildad: 10–40 cm hög, upprätt stjälk som är grenad och kantig. I bladvecken utvecklas lila, täta blomkransar. Hela plantan är hårig. Karaktäristisk doft. Kan vara svåra att artbestämma, då förvildade hybrider förekommer.

Rotsystem: Förgrenade jordstammar vars utlöpare (rhizomer) bildar nya bestånd.

FÖRVÄXLINGSRISK

- dån-arter
- knölsyska, ovala hjärtblad, örtbladen saknar bladskaft, sidan 60
- plister-arter

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: Biopix

Foto: Århus univ.

Åkerrättika *Raphanus raphanistrum*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet, men vanligast i södra delen. Främst i vårsådda grödor. Trivs på alla jordar men är vanligare på mindre bördiga mineraljordar med lågt pH-värde.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till september. Sprids och förökas med frö. Frönas grobarhet i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 7–13 mm långa, omvänt njurlika, helbräddade, glatta. Har bladskaft, som vanligen har kanthår.

Örtblad: 20–45 mm långa, ovala till omvänt äggrunda, bukttandade, tätt håriga. Senare utvecklade blad är parflikiga.

Fullbildad: Upprätt, 30–60 cm hög stjälk, vanligen något grenig upptill, strävhårig. I spetsen på huvudstjälken eller stjälkgrenarna sitter gula blommor med 15–20 mm långa kronblad.

Rotsystem: Kort och kraftig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- raps, glatta blad, sidan 84
- åkerkål, nästan omöjlig att särskilja i tidiga stadier
- åkersenap, nästan omöjlig att särskilja i tidiga stadier, sidan 136

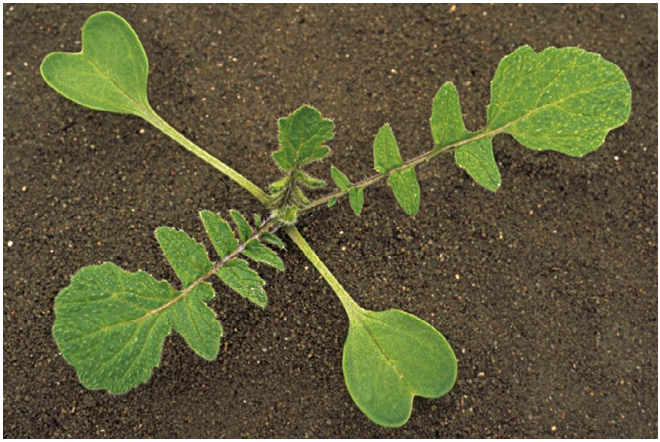

Foto: Århus univ.

Åkersenap *Sinapis arvensis*

Familj: Korsblommiga, *Brassicaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet utom i nordligaste Norrland. Främst i vårsådda grödor, även lokalt vanlig i höstoljeväxter. Förekommer ofta talrikt och kan bli ett konkurrenskraftigt ogräs. Speciellt problematisk i ekologiska rapsodlingar. Trivs bäst på näringsrika och något kalkrika jordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juni till oktober. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än tio år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 7–12 mm långa, omvänt njurlika, helbräddade, glatta, med bladskaft. Stjälkarna är inte rödaktiga till skillnad från andra oljeväxter.

Örtblad: 16–21 mm långa, omvänt äggrunda, bukttandade, håriga. Senare utvecklade blad är parflikiga.

Fullbildad: Upprätt, 30–70 cm hög, grenig, nedtill strävhårig stjälk. De gula blommorna är 7–10 mm breda och sitter i avlånga blomställningar.

Rotsystem: Kort och kraftig pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- raps, glatta örtblad, sidan 84
- åkerkål, nästan omöjlig att särskilja i tidiga stadier
- åkerrättika, nästan omöjlig att särskilja i tidiga stadier, sidan 134

Foto: Århus univ.

Åkerspärgel *Spergula arvensis*

Familj: Nejlikväxter, *Caryophyllaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligast i vårsådda grödor. Kan bli ett problem i vårsäd samt i potatis. Förhållandevis konkurrenssvag. Trivs bäst på lätta, kalk- och näringsfattiga mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen sommarannuell. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–25 mm långa, högst 1 mm breda, trådlika, glatta.

Örtblad: 15–35 mm långa, högst 1 mm breda, trådlika, har ofta körtelhår som syns i lupp.

Fullbildad: Upprätt, 10–40 cm hög, hårig, klibbig stjälk som är rikt grenad vid basen. De vita blommorna är cirka 6 mm breda och samlade i knippen.

Rotsystem: Grenig, relativt svag pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- trampört, har lansettlika örtblad, rund genomskärning av stjälken, sidan 110

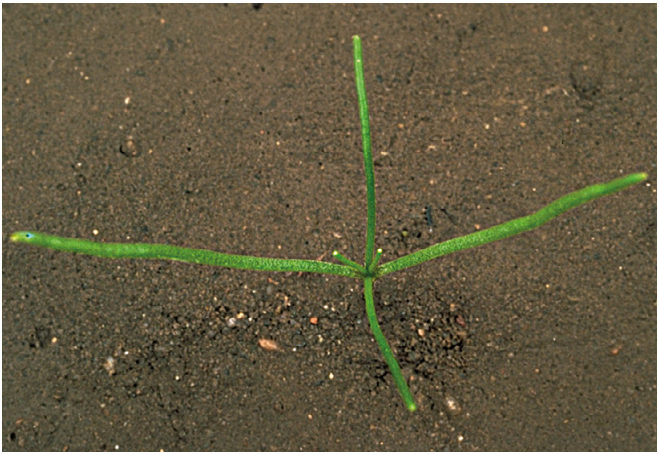

Foto: Århus univ.

Åkertistel *Cirsium arvense*

Familj: Korgblommiga, *Asteraceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla slags grödor. Speciellt problematisk i ekologiska odlingar. Har stor förmåga att konkurrera och uppföröka sig i glesa och vårsådda grödor på näringsfattig jord.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juli till september. Sprids och förökas främst med rotutlöpare men även med frö. Vindspridingen av frön är oftast begränsad till några tiotal meter. Små frögrodda plantor utvecklar underjordiska utlöpare som året efter groningen kan bilda ett blombärande skott. När plantan fått 3–5 blad börjar tisteln bygga ut sitt rotsystem. Går i vintervila sen höst. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–15 mm långa, ovala, helbräddade, glatta, med tydliga mittnerver, saknar bladskaft.

Örtblad: 15–25 mm långa, ovala, taggiga och håriga. Senare utvecklade blad är mer lansettlika och parflikiga.

Fullbildad: Upprätt, 50–130 cm hög. Den greniga stjälken är grov i toppen. De rödvioletta blomkorgarna är 8–12 mm breda. Plantan känns även igen på sina taggiga och stickiga bladkanter.

Rotsystem: Starkt greniga rotutlöpare som finns i flera våningar ner till 50 cm djup. Rötterna bryts lätt sönder vid jordbearbetning.

FÖRVÄXLINGSRISK

- andra tistelarter

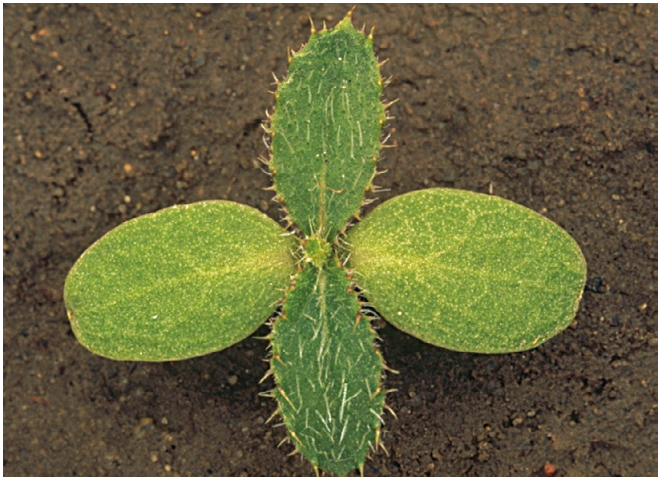

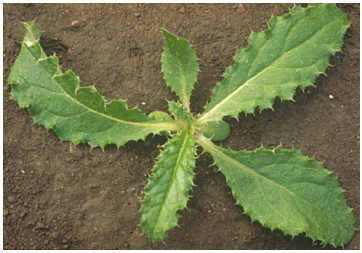

Foto: Århus univ.

Åkervinda *Convolvulus arvensis*

Familj: Vindeväxter, *Convolvulaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i södra och mellersta Sverige, mindre vanlig i de nordliga delarna av landet. Sällan ett problem i vanliga lantbruksgrödor. Kan vara problematisk i jordgubbar och frukt samt i andra perenna grödor på friland. Relativt dålig konkurrent om ljus men konkurrerar effektivt om vatten på grund av ett starkt rotsystem. Växer bäst i näringsrika, bördiga jordar.

BIOLOGI

Flerårig snärjeväxt. Blommar i juli till september. Sprids främst med rotskott men även med frö. Nya plantor kan också utvecklas från rotbitar. Snabbväxande. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 8–12 mm långa, ovala till njurformade, med bladskaft (3–5 mm). Har tydliga bladnerver.

Örtblad: 8–18 mm långa, avlånga och spetsiga med pillika till hjärtlika bladbaser, med bladskaft.

Fullbildad: Stjälkarna är krypande eller klättrande, upp till 2 meter långa, kala eller något håriga. De klockformade blommorna är vita till rosafärgade med rosa strimmor på utsidan. Förbladen är små och sitter en bit ned på blomskaften.

Rotsystem: Mycket kraftig pålrot med djupa, omfångsrika sidorötter som bildar adventiva knoppar från vilka jordskott och rotutlöpare utvecklas. På några år kan rotsystemet nå ner till flera meters djup och sprida sig sidled tiotal kvadratmeter. Den största rotmassan finns dock i de övre 60 cm av markprofilen.

FÖRVÄXLINGSRISK

- snårvinda, har större blommor och stora förblad som sitter direkt under blomman

Foto: Århus univ.

Foto: EF

Foto: Biopix

Foto: Århus univ.

Åkerviol *Viola arvensis*

Familj: Violväxter, *Violaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla grödor. Orsakar problem i alla typer av grödor, särskilt problematisk i radsådda grönsaker med svag konkurrenskraft. Konkurrenssvag. Trivs bäst på lätta, mullrika jordar.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Kan övervintra i nästan alla utvecklingsstadier. Blommar i april till oktober. Sprids och förökas med frö. Fröna gror under hela vegetationsperioden. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Hjärtblad: 5–7 mm långa, runda till ovala, helbräddade, glatta, med bladskaft. Bladspetsarna är ibland svagt urnupna. Bladens undersidor är tydligt bågnerviga.

Örtblad: 8–15 mm långa, äggrunda med tvär eller hjärtlik bladbas, svagt bukttandade, glatta. Bladskivorna är fjädernerviga. Örtbladen utvecklas ett i taget och bildar en bladrosett.

Fullbildad: Upprätt, 5–30 cm hög, grenad stjälk. De vanligtvis vitgula blommorna är 10–15 mm breda och sitter på långa skaft från bladvecken.

Rotsystem: En tunn, något grenig, pålrot.

FÖRVÄXLINGSRISK

- styvmorsviol, kan vara flerårig, flerfärgade blommor
- veronika-arter, har alla håriga blad, sidorna 34, 76 och 112

Foto: Århus univ.

Engelskt rajgräs och italienskt rajgräs

Lolium perenne och *Lolium multiflorum*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer allmänt och allra mest i södra Sverige. Odlas också i stora delar av landet. Engelskt rajgräs är vanligast, men även italienskt rajgräs förekommer. Båda arterna kan utgöra besvärliga ogräs, särskilt i höstsådda grödor. Mycket konkurrenskraftiga där de tillåts bygga upp en riklig fröbank. Är internationellt svårbemästrade. Utvecklar lätt resistens mot ogräsmedel. Trivs på alla slags jordar, speciellt vattenhållande.

BIOLOGI

Fleråriga (italienskt rajgräs vanligen tvåårig) med groning både höst och vår. Blommar i juni till juli. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen är mörkt gröna, har matt översida med tydliga bladlister. Bladens undersidor är skinande blanka och glatta. Snärpen är korta, 1 mm, och tvärt avhuggna. Små avsmalnande bladöron.

Fullbildad: Kraftigt tuvat gräs, 20–100 cm högt. Axen har kantsställda småax i två rader på motsatt sida axspindeln.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kvickrot, har småax med platta sidan mot axspindeln, sidan 152

Engelskt rajgräs

Italienskt rajgräs

Foto: Århus univ.

Flyghavre *Avena fatua*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Huvudsakligen i Götaland och Svealand. Vanligast i vårsådda grödor. Mycket konkurrenskraftig där den tillåts bygga upp en riklig fröbank. Trivs på alla slags jordar.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juni till juli. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen, 5–15 mm breda, är oftast vridna åt vänster (motsols) Bladkanterna har, i synnerhet vid bladbaserna, långa utstående hår. Bladöron saknas. Snärpen är 2–5 mm långa, tandade, tvärhuggna eller rundade.

Fullbildad: Otuvat, eller något tuvat, gräs, 40–120 cm högt, med styva strån. Småaxen är 30 mm långa med mörkbruna, spiralvridna och knäböjda borst som är delvist svarta. Vipporna är hängande och mycket yviga med glest sittande småax.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- havre, har inte långa, utstående hår på bladkanterna, vanligen ej lika stora och yviga vippor
- korn, har inte långa, utstående hår på bladkanterna, bladen är vridna åt höger
- losta-arter, har inte långa, utstående hår på bladkanterna, sandlosta har rödaktiga strån och vippor, sidan 164
- purrhavre (ovanlig), har inte allsidiga vippor, småax ej treblommiga, småax faller inte av vid mognad

Foto: Århus univ.

Hönshirs *Echinochloa crus-galli*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Störst förekomst i Halland, Skåne, Blekinge, Öland och Gotland men förekommer lokalt i hela södra Sverige upp till åtminstone Mälardalen. En art på frammarsch. Gynnas av konkurrenssvaga, våretablerade grödor som potatis, betor och fodermajs. Problematisk även i radsådda grönsaker. Ett konkurrenskraftigt och besvärligt ogräs. Internationellt ansedd som svårbemästrad och utvecklar lätt resistens mot ogräsmedel. Trivs bäst på lättare och varmare jordar. Värmekrävande och med en senare groning och utveckling.

BIOLOGI

Sommarannuell. Blommar i juli till oktober. Sprids och förökas med frö. Gror vid marktemperaturer över 13 °C och kontinuerligt under sommaren. Stor spridningspotential. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bredbladig redan i tidiga stadier, liknar majs i växtsättet. Blad och bladslidor är kala. Inga tydliga snärp.

Fullbildad: Tuvbildande, storvuxet och kraftigt gräs, 20–150 cm högt, växer i gyttringar. Stråna är tillplattade. Vipporna är greniga med en trekantig och sträv vippaxel. De ljusgröna vipporna mörknar senare. Småaxen har olika stora skärmfjäll och ytteragnar med tydligt borst.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kavelhirs, betydligt mindre, har cylindriska vippor/ax

Foto: RA

Foto: RA

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Kvickrot *Elymus repens* (syn. *Elytrigia repens*)

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla grödor. Konkurrenskraftigt och starkt skördepåverkande. Förekommer på alla slags jordar.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juni till september. Sprids och förökas med utlöpare från jordstammar, men även med frön som kan gro under hela sommaren. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen är matt gröna, 5–10 mm breda, har en sträv bladskiva. Bladens översidor och bladslidor är håriga. Bladöronen är välutvecklade. Snärpen är mycket korta, cirka 1 mm.

Fullbildad: Något tuvat gräs, 40–80 cm högt, med upprätta, relativt bladfattiga strån. Åtminstone de nedre bladslidorna är håriga. Småaxen är 10–15 mm långa och sitter med den platta sidan mot axfästet. De är placerade utmed ett tvåsidigt ax som är 5–15 cm långt.

Rotsystem: Ett mycket rikt nät av jordstammar (rhizomer) som finns i markens övre två decimeter. Från rhizomerna skjuter plantan nya skott.

FÖRVÄXLINGSRISK

- renkavle (tidiga stadier), saknar bladöron, sidan 160
- rajgräs (fullbildade stadier), småaxen sitter med kortsidan mot axfästet, sidan 146

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: PW

Foto: Århus univ.

Kärrgröe *Poa trivialis*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligast i höstsådda grödor. Trivs bäst på fuktiga och gärna packade jordar, exempelvis vändtegar, där den kan konkurrera med grödan.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juni till juli. Övervintring kan ske i alla utvecklingsstadier. Sprids och förökas främst med frö men även med utlöpare från plantor. Fröna gror under hela vegetationsperioden, även vid låga temperaturer. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Ljusgröna, tunna, kala blad, 2–3 mm breda, något hopvikta på längden. De har tydliga mittfåror och glatta undersidor med köl. Bladspetsarna är båtformade. Ljusa strimmor syns utmed mittfårorna vid genomlysning. Bladöron saknas. Det utdragna, spetsiga snärpet är 4–6 mm långt.

Fullbildad: Tuvat gräs, 30–70 cm högt, med uppstigande till upprätta, veka bladrika strån. Småaxen är 3–4 mm långa, ovala, borstlösa och placerade i pyramidformade vippor med sträva grenar med många ax.

Rotsystem: Jordstam med ovanjordiska utlöpare eller nedliggande bladskott.

FÖRVÄXLINGSRISK

- sengröe, har rundade snärp, saknar utlöpare
- storven, sidan 166
- vitgröe, har kortare snärp, sidan 170
- åkerven, har inte lika båtformade bladspetsar, sidan 172
- ängsgröe, har kortare snärp, ca 1 mm, som är avrundade till tvärhuggna

Foto: Århus univ.

Kärrkavle *Alopecurus geniculatus*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Konkurrenssvag, trivs inte där grödan är tät utan främst i fältkanter och i vallar där grödan utvintrat eller är kraftigt uttunnad. Förekommer främst på fuktig, kulturpåverkad mark.

BIOLOGI

Flerårig. Sprids och förökas med frö, men även genom rotslående ledknutar. Blommar i maj till augusti. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De kala bladen är 20–50 mm långa och 4–8 mm breda. Har tydliga bladlister, saknar bladöron. Snärpen är 3–4 mm långa och något utdragna.

Fullbildad: Något tuvat gräs, knäböjt vid ungefär mitten av stråna och halvliggande, 20–40 cm högt. Bladen och bladslidorna är blågröna. Flaggbladen är påtagligt korta. Axen är vanligen 20–50 mm långa och 3–6 mm breda, cylinderformade och avsmalnande i båda ändarna. Axen är gråblå till violetta. Småaxen är enblommiga, mjukhåriga och med ett utskjutande, tämligen kort borst. Ståndarna har violetta knappar som övergår i brunt. Skärmfjällen har långa, mjukhåriga kölar (själva eggen på skärmfjällen).

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kvickrot (tidiga stadier), har bladöron, sidan 152
- renkavle, normalt en kraftigare planta, inte så tydligt knäböjd, småax med borst som är tydligt längre än småaxets längd, skärmfjäll med sträv och vingad köl, sidan 160
- ängskavle (fullbildade stadier), har tydligt ludna ax med längre borst, betydligt mer högvuxen

Foto: RA

Foto: RA

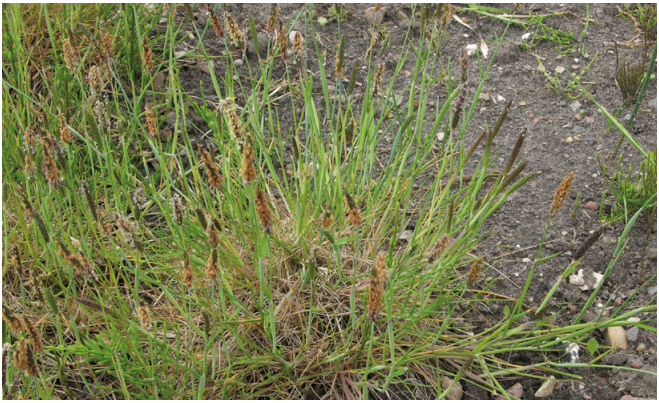

Foto: Biopix

Luddlosta *Bromus hordeaceus*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland och Svealand. Främst i vallar och höstsådda grödor. Gynnas av höstsådda grödor kombinerat med plöjningsfri odling. Växer ofta i fältkanter och vägrenar. I princip aldrig ett problem i vårsådda grödor. Trivs bäst på torra, lätta mineraljordar men även på lerjord.

BIOLOGI

Sommar- och vinterannuell. Blommar i maj till juni. Sprids och förökas med frö. Groningen stimuleras av ljus. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till två år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De grågröna bladen är 2–8 mm breda. Hela plantan är luden. Bladöron saknas. Snärpen är 1–2 mm långa, fint tandade och även de ludna.

Fullbildad: Otuvat, eller något tuvat, gräs, 10–100 cm högt. Stråna har blad upp till mitten. Småaxen är 10–20 mm långa, äggrunda och ludna. De är placerade i relativt täta vippor, som med sina olika långa grenar endast är utbredda under blomningen.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- flyghavre, har långa hår enbart på bladkanterna, sidan 148
- korn, har dunhåriga bladslidor (inte så håriga som luddlostans)
- råglosta, har kala bladslidor och yviga vippor med breda strån
- sandlosta, har nakna (ej ludna) snärp, sidan 164

Foto: Århus univ.

Renkavle *Alopecurus myosuroides*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDLESE

Förekommer främst på Gotland, i Skåne och ökande upp till Mälardalen. Särskilt i höstsådda grödor men gror även i vårsådda grödor. Ett av de allvarligaste ogräsen. Mycket problematiskt ogräs i västra Europa. Trivs bäst på svagt dränerade lerjordar, men kan även förekomma på lättare jordar. Utvecklar lätt resistens mot ogräsmedel.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell, även sommarannuell. Blommar i maj till juli. Sprids och förökas med frö, som är groningdugliga två till tre veckor efter blomning. Frönas groningsförmåga i odlad jord är upp till fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen är rätt korta, kala och 3–6 mm breda. De har tydliga, rundade ribbor på översidan och är sträva i kanterna. Bladöron saknas. Bladslidorna är tydligt rödfärgade. Plantan överlag är ofta kallt blågrön i tidigare stadier. Snärpen är 3–5 mm långa, rundade eller något sågtandade.

Fullbildad: Något tuvat gräs, 20–85 cm högt, med till mitten bladbärande strån som är knäböjda vid basen. De borstbärande småaxen är 4–6 mm långa och har en vingad köl. Småaxen är placerade i en cylindrisk, mjuk, åt båda ändar, avsmalnande axvippa. Långsidan på småaxen går ut i en extra båge. Borsten är längre än småaxen. Stråna och axen blir efterhand rödbruna.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kvickrot (tidiga stadier), har bladöron, sidan 152
- kärrkavle (fullbildade stadier), halvliggande och med knäböjda strån, snärpen är mer utdragna, tydligt trekantade bladlister, sidan 156
- timotej (fullbildade stadier), småaxen fint håriga
- ängskavle (fullbildade stadier), borsten är lika långa som småaxen

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: RA

Foto: Århus univ.

Foto: RA

Foto: PW

Foto: PW

Foto: PW

Råttsvingel *Vulpia myorus*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Börjat uppmärksammas som ett ogräs under senare år, speciellt i Skåne, och förekommer upp till Mälardalen. Främst i frövallar av exempelvis rödsvingel och ängsgröe men även i höstsådda grödor. Gynnas av plöjningsfria system med stor andel höstsådd. Frodas där det är luckor i fältet och i körspår. Förhållandevis konkurrenssvag men kan snabbt nå hög täthet och blir då svårhanterad.

BIOLOGI

Vinterannuell. Blommar i juni till augusti. Sprids och förökas med frö. Groningen stimuleras av ljus. Frönas groningsförmåga i odlad jord är sällan längre än två år med en hög årlig nedgång.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De korta bladen är platta eller ihoprullade. Snärpen är korta och tvärhuggna.

Fullbildad: Lätt tuvbildande, 20–60 cm högt, med relativt späda strån som gärna lägger sig. Vipporna är till en början svanslika med ensidigt sittande småax. Öppnar sig senare något för att efter blomning återgå till ett svanslikt utseende. Nedre skärmfjäll är en tredjedel så långa som de övre. Ytteragn med långa borst, ca 10 mm.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- ekorrsvingel (ovanlig på åkermark), mindre vippor, längre nedre skärmfjäll
- rödsvingel (innan axgång), har ofta en något ljusare grön nyans, men är i praktiken svår att särskilja

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: Århus univ.

Foto: RA

Sandlosta *Bromus sterilis* (syn. *Anisantha sterilis*)

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer främst i Skåne, Blekinge samt på Öland och Gotland men finns upp till Mälardalen. Övervägande i höstsådda grödor men även i exempelvis frövallar. Gynnas av hög andel höstsådda grödor och plöjningsfri odling. Växer ofta i fältkanter och vägrenar. Aldrig problematisk i vårsådda grödor. Konkurrenskraftig. Främst på mineraljordar, både lättare jordar och lerjordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Blommar i maj till juni. Sprids och förökas med frö. Groning hämmas av ljus. Frönas groningsförmåga i odlad jord är sällan längre än två år. Vid gynnsamma betingelser har sandlosta dock en hög uppförökningstakt.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen, 3–7 mm breda, är relativt slappa och håriga på bladens översidor. Bladslidorna är dunhåriga. Bladöron saknas. De tandade snärpen, 2–4 mm, saknar hår.

Fullbildad: Otuvat gräs, 25–100 cm högt, med upprätta strån. Småaxen, med 4–8 kärnor, är 40–60 mm långa och har 10–30 mm långa borst. De är placerade i stora, öppna vippor. I början av blomningen är vipporna upprätta, senare börjar de luta alltmer. Hela plantan har en rödbrun färgton.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- flyghavre, har långa hår enbart på bladkanterna, sidan 148
- korn, har inte dunhåriga bladslidor
- luddlosta, har småludna snärp, sidan 158

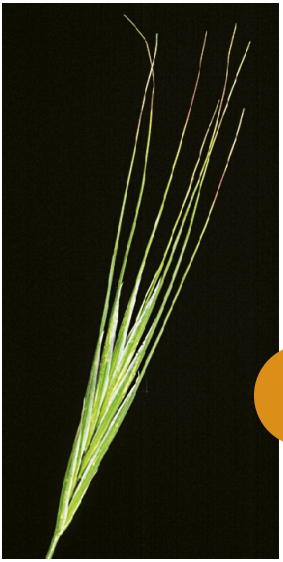

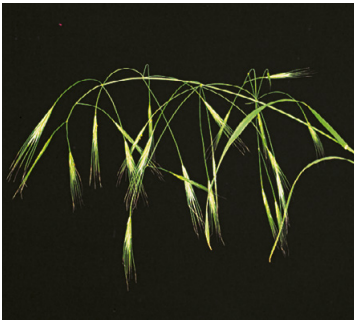

Foto: Århus univ.

Storven *Agrostis gigantea*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligast på vallar. Upplevs som starkt konkurrerande och svårbekämpad i vårspannmål på mulljordar. Trivs bäst på fuktiga, näringsfattiga, lätta mineraljordar samt på mulljordar.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i juli till augusti. Sprids och förökas främst med jordstammar men även med frö, som kan gro hela vegetationsperioden. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De kala, vanligen sträva, bladen är 4–10 mm breda. Bladöron saknas. Snärpen är 2–5 mm långa och utdraget avsmalnande, ibland något fransiga.

Fullbildad: Svagt tuvat gräs, 40–100 cm högt, med bladbärande strån. De enblommiga småaxen är 2–3 mm långa. De sitter i svagt violetta vippor med sträva grenar.

Rotsystem: Krypande jordstammar med långa, relativt tunna, underjordiska utlöpare (rhizomer). Nya, ovanjordiska skott skjuter upp från rhizomerna.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kvickrot, har bladöron, har håriga bladslidor, sidan 152
- åkerven, har mycket långa borst (10 mm) på småaxen, sidan 172
- övriga ven-arter

Foto: EF

Foto: PW

Foto: Biopix

Tuvtåtel *Deschampsia cespitosa*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. Vanligast i äldre vallar samt på betesmarker. Trivs bäst på fuktiga jordar.

BIOLOGI

Flerårig. Blommar i maj till september. Sprids och förökas med frö, som senare utvecklar en platsbunden perenn med tät tuva. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De mörkgröna bladen är cirka 3 mm breda, tämligen styva och mycket sträva på ovansidan. Bladkanterna är mycket vassa. Mellanrummet mellan bladlisterna är synligt mot ljuset som ljusa strimmor. Bladöron saknas. Snärpen är 3–8 mm långa och utdraget avsmalnande.

Fullbildad: Bildar stora och mycket täta tuvor, 40–100 cm höga. Stråna är tämligen styva och har blad upp till halva höjden. De ovala småaxen är 3–4 mm långa och placerade i stora, mycket yviga vippor med långa, något slaka, grenar.

Rotsystem: Kraftigt kvastliknande, består av ett stort antal adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Biopix

Vitgröe *Poa annua*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer allmänt i hela landet. I alla slags grödor. Problematisk i jordgubbar samt radsådda grönsaker. Tillhör de mindre konkurrenskraftiga gräsen, men kan vid riklig förekomst ändå tydligt påverka grödan. Trivs bäst på näringsrika mineraljordar.

BIOLOGI

Ett- till tvåårig. Övervintring kan ske i alla utvecklingsstadier. Blommar i februari till november. Sprids och förökas med frö. Fröna gror under hela vegetationsperioden, även vid låga temperaturer. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: De ljusgröna, kala bladen är cirka 4 mm breda och något hopvikta på längden. På tvären är de något vågiga. Bladspetsarna är båtformade. Bladöron saknas. Snärpen är 2–4 mm långa och avsmalnande.

Fullbildad: Tuvat gräs, 5–30 cm högt, med strån som har blad längst ner. Plantan har ett nästan hoptryckt utseende. Småaxen är 3–5 mm långa och placerade i pyramidformade vippor med ensidigt utspärrade grenar.

Rotsystem: Grunt, består av adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- kärrgröe (tidiga stadier), har längre snärp, sidan 154
- åkerven, har inte lika båtformade bladspetsar, sidan 172

Foto: Århus univ.

Åkerven (syn. åkerkösa, kösa) *Apera spica-venti*

Familj: Gräs, *Poaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i Götaland och Svealand. Främst i höstsådda grödor. Konkurrenskraftigt med förmåga att utveckla resistens mot ogräsmedel vid ensidig användning. Trivs bäst på lätta mineraljordar.

BIOLOGI

Huvudsakligen vinterannuell. Blommar i juni till juli. Sprids och förökas med frö. Frönas groningsförmåga i odlad jord är längre än fem år.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Bladen är 3–8 mm breda med något sträv ovansida. Bladöron saknas. Snärpen, 4–10 mm långa, är något spetsiga och fransiga.

Fullbildad: Otuvat, eller svagt tuvat, spensligt gräs, 40–100 cm högt, med bladen sittande högt upp. De enblommiga småaxen är 2–3 mm långa och har mycket långa borst, 10 mm. De är placerade i pyramidformade, fingreniga, mycket yviga, rödaktiga vippor.

Rotsystem: Adventivrötter.

FÖRVÄXLINGSRISK

- storven, saknar borst, har underjordiska stamutlöpare, sidan 166
- vitgröe (tidiga stadier), har mer båtformade bladspetsar, sidan 170

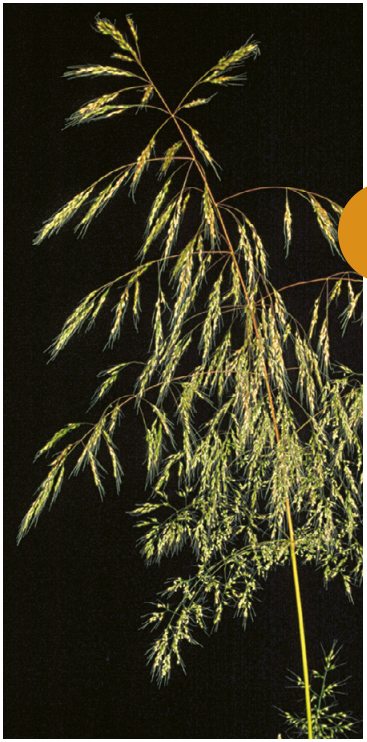

Foto: Århus univ.

Levermossor (bållevermossor och bladlevermossor) Marchantiophyta

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Levermossor utgör ett stort problem i plantskoleproduktion, särskilt i containerodling av perenner, på grund av att de trivs på ett fuktigt och näringsrikt odlingssubstrat. Inget problem i frilandsodling. Den vanligaste och mest svårkontrollerade arten är lungmossa, *Marchantia polymorpha*.

BIOLOGI

Levermossor har varken blommor, frukter eller frön. Uppförökning och spridning sker genom könlig fortplantning med sporer eller vegetativt genom fragmentering och avknoppning. Sporhusen kan vara små, svarta och äggformade eller, som hos många bållevermossor, sitta på paraplyliknande, sporbildande organ. Levermossor har oljekroppar, ett unikt anlag som kan fungera som UV-skydd, frostskydd och även ha avskräckande effekt på växtätande djur.

KÄNNETECKEN

Bladlevermossor har stam och blad utan bladnerver. Bladen kan vara runda eller ha två till flera flikar. De har inte riktiga blad eller stjälkar utan är uppbyggda av en odifferentierad kropp, en så kallad bål. Lungmossan hör till bållevermossor. Bålen är flikig, läderartad, med flera olika vävnadsskikt, som syns vid tvärsnitt. Ovansidan är grön med, eller utan, ett mörkare band på mitten, otydligt rutig. Undersidan är grön till violett. På bålens ovansida sitter små groddskålar med talrika groddknoppar. De paraplyliknande han- och honorganen för sexuell uppförökning är stjärnformade med åtta strålar (påminner om palmer i miniatyr).

Rotsystem: Rotliknande trådar, rhizoider, vars främsta funktion är att fästa mossorna mot underlaget.

FÖRVÄXLINGSRISK

- andra mossor
- vissa lavar, saknar sporkapslar, har oftast en annan färg (mossor är gröna)

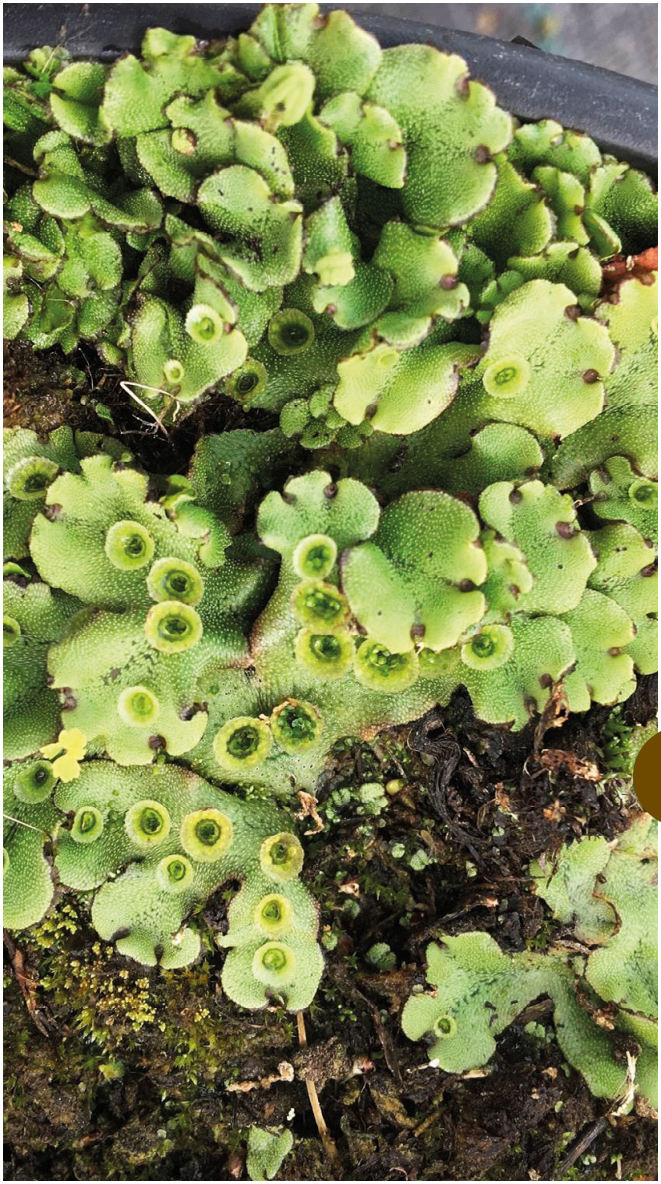

Foto: VSC

Åkerfräken *Equisetum arvense*

Familj: Fräkenväxter, *Equisetaceae*

FÖREKOMST OCH BETYDELSE

Förekommer i hela landet. I alla slags grödor. Följer ofta dräneringssystemet och gynnas av konkurrenssvaga grödor. Kan vara mycket problematisk i jordgubbsodling, speciellt på plastlist, där den växer rakt igenom plasten. Mest konkurrenskraftig på vattensjuka mineraljordar. Svårbehandlad både mekaniskt och kemiskt. Giftig för hästar, både som färsk och torkad. De färska plantorna ratas i allmänhet av betesdjur.

BIOLOGI

Flerårig. Ovanjordiska skott utvecklas i april till juni. Sporbildande skott utvecklas i april till maj. Sprids och förökas huvudsakligen med djupväxande stamutlöpare men även med sporer.

KÄNNETECKEN

Tidiga stadier: Långa, gulbruna stänglar skjuter upp tidigt på våren från jordstammar. Överst finns sporbärande ax. Senare på våren dör stänglarna och gröna, sterila skott utvecklas istället. Från dessa skott viker sidogrenar ut sig.

Fullbildad: 20–40 cm hög. De kransställda, trådformade bladen ger plantan ett utseende som påminner om en liten julgran.

Rotsystem: Kraftigt förgrenade jordstammar som bildar skott som ger upphov till ovanjordiska delar. Det omfattande rotsystemet kan sträcka sig ett par meter djupt.

FÖRVÄXLINGSRISK

Liten risk för förväxling.

Foto: Århus univ.

Register – latinska namn samt EPPO*-koder

Aethusa cynapium	vildpersilja	AETCY	116
Agrostis gigantea	storven	AGSGI	166
Alopecurus geniculatus	kärrkavle	ALOGE	156
Alopecurus myosuroides	renkavle	ALOMY	160
Anchusa arvensis	fårtunga	LYCAR	32
Anthemis arvensis	åkerkulla	ANTAR	126
Apera spica-venti	åkerven	APESV	172
Artemisia vulgaris	gråbo	ARTVU	40
Avena fatua	flyghavre	AVEFA	148
Barbarea vulgaris	sommargyllen	BARVU	102
Bidens tripartita	brunskära	BIDTR	24
Brassica napus	raps	BRSNN	84
Bromus hordeaceus	luddlosta	BROMO	158
Bromus sterilis	sandlosta	BROST	164
Buglossoides arvensis	sminkrot	LITAR	98
Campanula rapunculoides	knölklocka	CMPRA	58
Capsella bursa-pastoris	lomme	CAPBP	70
Cerastium fontanum	hönsarv	CERFO	52
Chenopodium album	svinmålla	CHEAL	108
Cirsium arvense	åkertistel	CIRAR	140
Consolida regalis	riddarsporre	CNSRE	90

** EPPO = European and Mediterranean Plant Protection Organization*

Convolvulus arvensis	åkervinda	CONAR	142
Cyanus segetum	blåklint	CENCY	22
Deschampsia cespitosa	tuvtåtel	DECCA	168
Echinochloa crus-galli	hönshirs	ECHCG	150
Elymus repens	kvickrot	AGRRE	152
Epilobium ciliatum	amerikansk dunört	EPICT	40
Equisetum arvense	åkerfräken	EQUAR	176
Erodium cicutarium	skatnäva	EROCI	96
Erysimum cheiranthoides	åkerkårel	ERYCH	128
Euphorbia helioscopia	revormstörel	EPHHE	86
Fallopia convolvulus	åkerbinda	POLCO	122
Fumaria officinalis	jordrök	FUMOF	54
Galeopsis speciosa	hampdån	GAESP	44
Galinsoga quadriradiata	hårgängel	GASCI	48
Galium aparine	snärjmåra	GALAP	100
Geranium dissectum	fliknäva	GERDI	30
Geranium molle	mjuknäva	GERMO	74
Glebionis segetum	gullkrage	CHYSE	42
Jacobaea vulgaris	ståndS	SENJA	106
Lamium purpureum	rödplister	LAMPU	94
Lapsana communis	harkål	LAPCO	46

Lolium multiflorum	italienskt rajgräs	LOLMU	146
Lolium perenne	engelskt rajgräs	LOLPE	146
Marchantiophyta	levermossor	MHTPO	174
Matricaria chamomilla	kamomill	MATCH	56
Matricaria discoidea	gatkamomill	MATMT	36
Mentha arvensis	åkermynta	MENAR	132
Myosotis arvensis	åkerförgätmigej	MYOAR	124
Myosurus minimus	råttsvans	MYSMI	92
Papaver rhoeas	kornvallmo	PAPRH	62
Persicaria lapathifolia	vanlig pilört	POLLA	114
Plantago major	groblad	PLAMA	38
Poa annua	vitgröe	POAAN	170
Poa trivialis	kärrgröe	POATR	154
Polygonum aviculare	trampört	POLAV	110
Ranunculus repens	revsmörblomma	RANRE	88
Raphanus raphanistrum	åkerrättika	RAPRA	134
Rorippa sylvestris	strandfräne	RORSY	104
Rumex crispus	krusskräppa	RUMCR	66
Senecio vulgaris	korsört	SENVU	64
Silene latifolia	vitblära	SILLT	118
Silene noctiflora	nattglim	MELNO	78
Sinapis arvensis	åkersenap	SINAR	136
Solanum nigrum	nattskatta	SOLNI	80

Solanum physalifolium	bägarnattskatta	SOLPS	26
Sonchus arvensis	åkermolke	SONAR	130
Sonchus oleraceus	kålmolke	SONOL	68
Spergula arvensis	åkerspärgel	SPRAR	138
Stachys palustris	knölsyska	STAPA	60
Stellaria media	vårtarv	STEME	120
Taraxacum officinale	maskros	TAROF	72
Thlaspi arvense	penningört	THLAR	82
Tripleurospermum inodorum	baldersbrå	MATIN	20
Tussilago farfara	hästhov	TUSFA	50
Urtica urens	etternässla	URTUR	28
Veronica arvensis	fältveronika	VERAR	34
Veronica hederifolia	murgrönsveronika	VERHE	76
Veronica persica	trädgårdsveronika	VERPE	112
Viola arvensis	åkerviol	VIOAR	144
Vulpia myorus	råttsvingel	VLPMY	162

Ogräs på odlad mark är en ogräsflora med fokus på att bestämma oönskade växter i jordbruksgrödor, frilandsodlingar av grönsaker samt bär- och fruktodlingar. Här beskrivs 64 örtogräs, 15 gräsogräs samt två övriga ogräs. De är utvalda av Jordbruksverkets ogräsexperter som de ogräs som ställer till med mest problem i våra yrkesmässiga odlingar.

Lycka till med identifieringen av dina ogräs!

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Jordbruksverket • 551 82 Jönköping
Tfn 036-15 50 00 (vx)
E-post: vaxtskydd@jordbruksverket.se
www.jordbruksverket.se

BE29